

کلیات و برنامه درسی رشته‌های تخصصی

حوزه دانشی

قرآن

نسخه

اسفندماه ۱۴۰۳

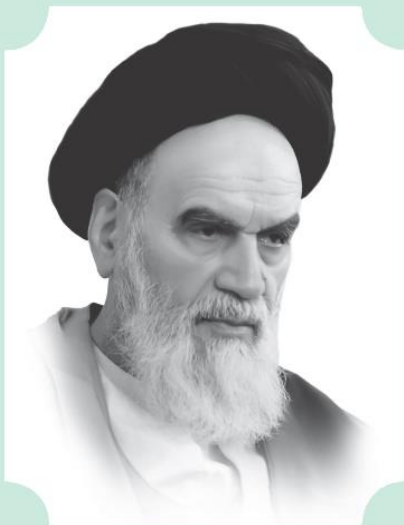
کلیات و برنامه درسی رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی
حوزه‌های علمیه
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه / معاونت آموزش
شهر مقدس قم / ۱۴۰۴ ش

آدرس:

قم، جمکران، بلوار انتظار، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

معاونت آموزش

تلفن: ۰۲۵-۳۳۱۳۳۹۶۶

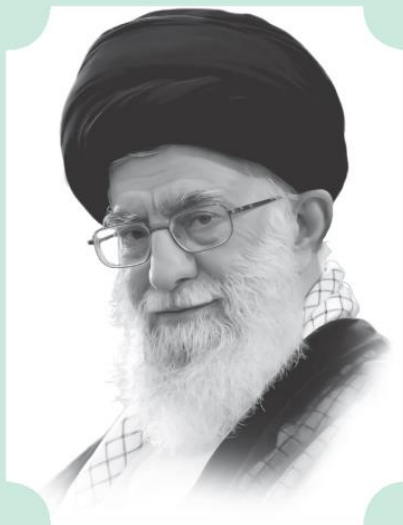

رهبر کبیر انقلاب اسلامی
ایران حضرت امام خمینی رحمه الله:

اما در مورد دروس تحصیل و تحقیق
حوزه‌ها، این جانب معتقد به فقه
سنتی و اجتهاد جواهری هستم
و تخلف از آن را جایز نمی‌دانم...
مجتهد باید به مسائل زمان خود
احاطه داشته باشد ...

حوزه‌ها و روحانیت باید نبض تفکر
و نیاز آینده جامعه را همیشه در
دست خود داشته باشند و همواره
چند قدم جلوتر از حوادث، مهتای
عکس‌العمل مناسب باشند ...

(منشور روحانیت)

مقام معظم رهبری حضرت
آیت الله العظمی خامنه‌ای حفظه الله:

یک برنامه جامع درسی حوزه‌ای، با
درجه‌بندی و طبقه‌بندی حساب
شده همچنان در حوزه‌ها جایش
خالی است ...

از جمله چیزهایی که حوزه احتیاج
دارد یک نظام تعلیم و تربیت است
تا در آن وقت‌ها هدر نرود، امروز
دیگر روزی نیست که ما اجازه
بدهیم یک روز یا یک ساعت از عمر
جوانی متدین و آماده برای تلاش
و مجاهدت در راه دین یعنی یک
طلبه هدر رود.

(حوزه و روحانیت، ج ۲، ص ۳۲)

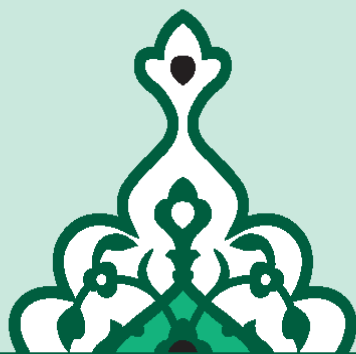
ضوابط، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها چونان سلسله اعصاب و مویرگ‌ها به نظامات نهادی و جریانات علمی حیات، نشاط و سامان می‌بخشد و رعایت آن‌ها هدایت‌گر و تعالی‌بخش است. البته در فضای حوزه‌های علمیه، رعایت اصول و شئون حوزه‌ها و آزادی‌های موجود در سنت حوزه و انعطاف در عین انسجام ضرورت دارد.

امید است دفتر حاضر و قوانین ابلاغی که بر پایه مصوبات شورای عالی حوزه‌های علمیه تدوین شده است مورد توجه همه بخش‌ها و مدارس و موسسات و مراکز حوزه‌ای قرار گیرد.

با سپاس و امتنان

اعرافی

۱۳۹۷/۶/۶

فہرست مطالب

۷..... سطح دو

۹..... علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآن

۹..... شناسنامه رشته

۱۰..... کلیات و برنامه درسی رشته

۱۸..... سطح سه

۲۰..... تفسیر با گرایش تفسیر موضوعی

۲۰..... شناسنامه رشته

۲۱..... کلیات و برنامه درسی رشته

۳۰..... تفسیر با گرایش تفسیر تربیتی

۳۰..... شناسنامه رشته

۳۱..... کلیات و برنامه درسی رشته

۴۱..... علوم قرآن

۴۱..... شناسنامه رشته

۴۲..... کلیات و برنامه درسی رشته

۵۲..... تفسیر و علوم قرآن

۵۲..... شناسنامه رشته

۵۳..... کلیات و برنامه درسی رشته

۶۲..... قرآن و مستشرقان

۶۲..... شناسنامه رشته

۶۳..... کلیات و برنامه درسی رشته

۷۱..... قرآن و علوم با گرایش قرآن و علوم انسانی

۷۱	 شناسنامه رشته
۷۲	 کلیات و برنامه درسی رشته
۸۲	 قرآن و علوم با گرایش قرآن و علوم طبیعی
۸۲	 شناسنامه رشته
۸۳	 کلیات و برنامه درسی رشته
۹۲	 سطح چهار
۹۴	 تفسیر قرآن
۹۴	 شناسنامه رشته
۹۵	 کلیات و برنامه درسی رشته
۱۰۴	 تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر اجتهادی
۱۰۴	 شناسنامه رشته
۱۰۵	 کلیات و برنامه درسی رشته
۱۱۶	 تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر تطبیقی
۱۱۶	 شناسنامه رشته
۱۱۷	 کلیات و برنامه درسی رشته
۱۲۷	 تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر تنزیلی
۱۲۷	 شناسنامه رشته
۱۲۸	 کلیات و برنامه درسی رشته
۱۳۸	 تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر روایی
۱۳۸	 شناسنامه رشته
۱۳۹	 کلیات و برنامه درسی رشته

- ۱۴۹.....تفسیر موضوعی با گرایش اخلاق
- ۱۴۹.....شناسنامه رشته
- ۱۵۰.....کلیات و برنامه درسی رشته
- ۱۶۰.....تفسیر موضوعی با گرایش اعتقادی
- ۱۶۰.....شناسنامه رشته
- ۱۶۱.....کلیات و برنامه درسی رشته

کلیات و برنامه درسی
رشته‌های تخصصی

سطح دو

...

علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآن

شناسنامه رشته

کد رشته: ۲۱۱۱۱۱۶

عنوان رشته: علوم اسلامی

عنوان گرایش: تفسیر و علوم قرآن

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۲	دروس تخصصی «حکمت عملی و علوم انسانی» (اقتصاد اسلامی)	۵۳	۹۲۰
	جمع کل ساعات	۸۷	۱۴۸۰

کلیات و برنامه درسی رشته

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، «علوم اسلامی» با گرایش «تفسیر و علوم قرآن» در مقطع سطح دو است.

تعریف

ماده ۲: سطح دو رشته «علوم اسلامی» با گرایش «تفسیر و علوم قرآن» دومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته‌های حوزه دانشی «قرآن» بوده که طلاب ضمن فراگیری فقه و اصول متعارف، به شناخت مفاهیم، اصطلاحات، مبانی، مسائل، روش تحقیق و ساختار دانش می‌پردازند و پس از احراز توان علمی با ارائه تحقیق پایانی، موفق به دریافت مدرک سطح دو این رشته و گرایش می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) زمینه سازی جهت تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) شناخت استدلالی مسائل فقهی و اصولی و آشنایی با روش استنباط فقهی؛
- ۳) ایجاد توان استفاده از منابع و متون مهم فقهی و اصولی؛
- ۴) شناخت و تبیین معارف و مضامین مهم گرایش «تفسیر و علوم قرآن» از علوم اسلامی و ایجاد توان بهره‌گیری از آن؛
- ۵) آماده‌سازی طلاب برای فعالیت‌های تبلیغی و تدریس موضوعات مرتبط در سطح یک؛
- ۶) ایجاد توان تحقیق در حدّ جمع‌آوری، تتبع و جمع‌بندی مطالب در زمینه «تفسیر و علوم قرآن»؛
- ۷) ایجاد توان پاسخ‌گویی به پرسش‌های عمومی در حوزه «تفسیر و علوم قرآن»؛
- ۸) تقویت باور به هویت و رسالت حوزه و روحانیت؛
- ۹) تربیت طلاب مستعد جهت ورود به مقطع بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به رشد جامع طلاب در ابعاد نگرشی، اخلاقی، علمی و تبلیغی؛
- ۲) اهتمام به ایجاد زمینه تعالی اخلاقی، معنوی و اعتقادی طلاب؛
- ۳) تأکید بر آموزش‌های پژوهش‌گرا؛
- ۴) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد معیارهای لازم؛
- ۵) تأکید بر ارزشیابی جامع به لحاظ روش و ابعاد رشد؛
- ۶) تأکید بر بهره‌گیری از اساتید و مدیران متخلّق، متعهد و متخصص؛
- ۷) توجّه به نیازهای جامعه و کاربردی کردن آموزش؛
- ۸) تکیه بر آموزش موضوعات اصلی دانش «تفسیر و علوم قرآن» و مهارت‌های مرتبط؛
- ۹) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارهای نوین و روش‌های کارآمد آموزشی-پژوهشی؛
- ۱۰) اهتمام به شناسایی و حمایت از طلاب مستعد؛
- ۱۱) اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است و بدون احتساب زمان تدوین تحقیق پایانی، در پنج نیم‌سال ارائه می‌شود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین تحقیق پایانی، هفت نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

(۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی براساس آیین‌نامه‌های مصوب؛

(۲) دارا بودن مدرک علمی سطح يك؛

(۳) موفقیت در سنجش علمی.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا ردّ در یک درس، تأثیری در قبولی یا ردّ دروس دیگر ندارد.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۲	دروس تخصصی «تفسیر و علوم قرآن»	۴۷	۸۴۸
جمع کل ساعات		۸۱	۱۴۰۸

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	اهداف
۱	فقه ۱ تا ۴	۱۷	۲۸۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه درسی ابلاغی معاونت آموزش
۲	اصول فقه ۱ تا ۴	۱۷	۲۸۰	شناخت استدلالی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه درسی ابلاغی معاونت آموزش
جمع		۳۴	۵۶۰	

ب) دروس اختصاصی رشته «علوم اسلامی» با گرایش «تفسیر و علوم قرآن»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۱	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای اول تا سوم قرآن کریم، همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه ^۱
۲	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۲	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای چهارم تا ششم قرآن کریم، همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۳	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۳	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای هفتم تا نهم قرآن کریم، همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۴	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۴	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای دهم تا دوازدهم قرآن کریم، همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۵	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۵	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای سیزدهم تا پانزدهم قرآن کریم، همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۶	تفسیر موضوعی ۱	۲	۳۲	نظری	شناخت توحید (جایگاه، صفات، انواع و مراتب) در قرآن بر اساس قواعد فراگرفته در مبحث مبانی و قواعد تفسیری
۷	تفسیر موضوعی ۲	۲	۳۲	نظری	شناخت نبوت عامه (ویژگی ها، مقام پیشوایی، رسالت ها و آثار) و نبوت خاصه (مانند: جهان شمولی، جاودانگی، جامعیت)

۱. دروس تفسیر قرآن کریم ۱ تا ۵ با تصمیم گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی تخصصی مجری این رشته، می‌تواند به صورت مطالعاتی (همراه با جلسات حضوری محدود برای ارائه برخی از مباحث ضروری) اجرا شود.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
					و خاتمیت) در قرآن بر اساس قواعد فراگرفته در مبحث مبانی و قواعد تفسیری
۸	تفسیر موضوعی ۳	۲	۳۲	نظری	شناخت حقیقت مرگ، عالم برزخ، قیامت و برخی از ویژگی‌های آن در قرآن بر اساس قواعد فراگرفته در مبحث مبانی و قواعد تفسیری
۹	اعجاز و تحریف‌ناپذیری قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت حقانیت، اعجاز (همانند ناپذیری) و اصالت قرآن کریم
۱۰	انسان‌شناسی	۱	۱۶	نظری	شناخت عمیق مهم‌ترین مسائل انسان‌شناسی با رویکرد معارف اسلامی مانند: آفرینش انسان و مراحل آن، فلسفه آفرینش، ابعاد وجودی، رابطه روح و جسم، فطرت، سعادت و شقاوت انسان
۱۱	تاریخ تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت سیر تاریخ تفسیر و مفسران در عصر رسالت و عصر حضور اوصیا تا عصر حاضر با معرفی مهم‌ترین آثار تفسیری
۱۲	تاریخ قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت اصطلاحات و مهم‌ترین مباحث تاریخ قرآن و شناخت چگونگی جمع‌آوری، تدوین؛ نسخ کهن و چاپ قرآن کریم
۱۳	تجزیه و ترکیب قرآن	۱	۳۲	عملی	افزایش توان تطبیق قواعد صرف، نحو و بلاغت بر آیات قرآن کریم با تاکید بر غریب آیات القرآن
۱۴	تفسیر سوره‌های حمد، توحید و قدر	۲	۳۲	نظری	تفسیر سوره‌های حمد، توحید و قدر با محوریت متن مجمع البیان و الصافی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱۵	رجال کاربردی	۱	۸+۱۶	نظری - عملی	تطبیق مباحث مهم، کاربردی و نکات اساسی علم درایه و رجال بر احادیث و بیان معیارهای وثاقت راویان و اعتبار حدیث
۱۶	رسالت‌ها و فضایل قرآن پژوهان	۲	۳۲	نظری	شناخت نظام‌مند آموزه‌های قرآنی و روایی درباره رسالت‌ها و فضایل بندگی، فردی و اجتماعی عالمان قرآنی
۱۷	روش سخنرانی دینی	۲	۱۶+۳۲	نظری - عملی	شناخت اصول، آداب، مراحل و روش‌های کارآمد سخنرانی دینی به منظور کسب مهارت‌های لازم
۱۸	روش فهم حدیث	۱	۸+۱۶	نظری - عملی	شناخت قواعد و روش‌های مؤثر در فهم حدیث و کسب مهارت لازم
۱۹	روش‌های تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت روش‌های تفسیری (روش تفسیر قرآن به قرآن، قرآن به روایت، قرآن به عقل و اجتهادی جامع؛ تفسیر ترتیبی و موضوعی؛ تنزیلی، ساختاری و تطبیقی) و گرایش‌های تفسیری (مانند: کلامی، فقهی، اخلاقی، ادبی و علمی)؛ امتیازها و کاستی‌ها و اهم منابع
۲۰	عقائد خاص شیعه	۱	۱۶	نظری	تبیین استدلالی اعتقادات خاص شیعه مانند: امامت، ولایت، بداء، توسل، شفاعت، رجعت، تقیه و انتظار با رویکرد پاسخ به شبهات
۲۱	علوم بلاغی و زیبا شناختی قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت فصاحت، بلاغت، آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های آیات قرآن کریم

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۲۲	فلسفه اسلامی	۴	۶۴	نظری	شناخت مفاهیم، اصطلاحات، ساختار و مسائل مهم فلسفه اسلامی بر اساس حکمت متعالیه
۲۳	مبانی و قواعد تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت مبانی و قواعد تفسیر قرآن کریم
۲۴	مراکز قرآن پژوهی جهان	۱	۱۶	نظری	آشنایی با برنامه‌ها و مطالعات مراکز تحقیقات قرآنی به ویژه در جهان اسلام جهت تعامل و کسب تجربیات
۲۵	مسائل جدید کلامی	۲	۳۲	نظری	شناخت مهم‌ترین مسائل جدید کلامی مانند: منشأ و قلمرو دین، تکثر گرایی، علم و دین، دین و اخلاق و رابطه دین و حقوق
۲۶	مفردات قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت دانش مفردات و روش استخراج معانی واژگان قرآن همراه با معرفی توصیفی مهم‌ترین منابع آن
۲۷	مهارت‌های آموزش و ترویج قرآن	۱	۸+۱۶	نظری - عملی	توانمندساختن قرآن پژوهان برای آموزش و تدریس مفاهیم قرآن و تبلیغ و ترویج فرهنگ قرآن
۲۸	روش تحقیق	۱	۸+۱۶	نظری - عملی	شناخت ابعاد منطقی مشکل و مسأله تحقیق و تدوین نظرات و اقوال در ساختار علمی دانش قرآن و کسب مهارت لازم
۲۹	تحقیق پایانی	۲	۶۴	عملی	ارائه پژوهشی جامع در موضوعات مرتبط با تفسیر و علوم قرآن در حد تتبع، جمع‌آوری و جمع‌بندی اقوال
جمع ساعات			۴۷	۸۴۸	

سطح سه

...

تفسیر با گرایش تفسیر موضوعی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۱۲۱۲

عنوان رشته: تفسیر

عنوان گرایش: تفسیر موضوعی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۵

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۱۲	۲۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر»	۳۰	۵۲۰
۴	دروس اختصاصی گرایش «تفسیر موضوعی»	۱۹	۴۰۸
جمع کل		۹۵	۱۶۸۸

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، «تفسیر» با گرایش «تفسیر موضوعی» در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: سطح سه رشته «تفسیر» با گرایش «تفسیر موضوعی» سومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته‌های حوزه دانشی «قرآن» است که طلاب ضمن شناخت عمیق فقه و اصول متعارف و آموزه‌های اسلام و مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام، مباحث و مسائل اختصاصی رشته و گرایش مذکور را در حد شناخت می‌آموزند و پس از ارتقاء صلاحیت‌های اخلاقی و احراز توان علمی و مهارتی با ارائه پایان‌نامه، موفق به دریافت مدرک سطح سه این رشته و گرایش می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) زمینه‌سازی جهت تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) شناخت عمیق مسائل فقهی و اصولی و شناخت روش استنباط فقهی؛
- ۳) شناخت استدلالی مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام بر اساس قرآن، سنت و عقل و دفاع از آن؛
- ۴) شناخت مباحث و مسائل اختصاصی «تفسیر» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تقویت توان تبیین مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام و پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات؛
- ۶) شناخت منابع و مآخذ «تفسیر» و گرایش مربوطه؛
- ۷) تقویت توان استفاده از منابع و متون فقهی، اصولی و دانش‌های مرتبط با «تفسیر» و گرایش مربوطه؛
- ۸) تقویت مهارت‌های تبیین و ترویج معارف اسلامی در سطح میانی؛
- ۹) توان پاسخگویی به پرسش‌های تخصصی متناسب با «تفسیر» و گرایش مربوطه؛

۱۰) افزایش توان تحقیق در حدّ تحلیل و نقد نظرات و آراء در موضوعات و مسائل «تفسیر» و گرایش مربوطه؛

۱۱) زمینه‌سازی برای تربیت مدرسان دانش‌های مرتبط با «تفسیر» و گرایش مربوطه در سطوح پایین‌تر؛

۱۲) تربیت طلاب مستعد برای ورود به مقطع بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۷) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهاى برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۸) تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
- ۹) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرایط لازم؛
- ۱۰) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۱) اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است و بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، در چهار نیم‌سال ارائه می‌شود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، شش نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- (۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
 - (۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو یکی از رشته‌ها و گرایش‌های حوزه دانشی «قرآن»؛
- تبصره:** پذیرش داوطلبان سایر رشته‌های تخصصی، منوط به گذراندن دروس پیش‌نیاز بلامانع است.
- (۳) قبولی در سنجش علمی.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۱۲	۲۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر»	۳۰	۵۲۰
۴	دروس اختصاصی گرایش «تفسیر موضوعی»	۱۹	۴۰۸
جمع کل		۹۵	۱۶۸۸

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر موضوعی	۱	۱۶	نظری	شناخت و بررسی برخی از موضوعات اخلاقی در قرآن بر اساس قواعد فراگرفته در مبحث روش تفسیر قرآن
۲	تاریخ تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت سیر تاریخ تفسیر و مفسران در عصر رسالت و عصر حضور اوصیا تا عصر حاضر با معرفی مهم‌ترین آثار تفسیری
۳	تفسیر سوره‌های	۲	۳۲	نظری	تفسیر سوره‌های حمد، توحید و قدر با محوریت متن مجمع البیان و الصافی

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
	حمد، توحید و قدر				
۴	روش فهم حدیث	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت قواعد و روش‌های مؤثر در فهم حدیث و کسب مهارت لازم
۵	روش‌های تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت روش‌های تفسیری (روش تفسیر قرآن به قرآن، قرآن به روایت، قرآن به عقل و اجتهادی جامع؛ تفسیر ترتیبی و موضوعی؛ تنزیلی، ساختاری و تطبیقی) و گرایش‌های تفسیری (مانند: کلامی، فقهی، اخلاقی، ادبی و علمی)؛ امتیازها و کاستی‌ها و اهم منابع
۶	مبانی و قواعد تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت مبانی و قواعد تفسیر قرآن کریم
۷	مفردات قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت دانش مفردات و روش استخراج معانی واژگان قرآن همراه با معرفی توصیفی مهم‌ترین منابع آن
	جمع	۱۲	۲۰۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	فقه	۱۷	۲۸۰	نظری	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۲	اصول	۱۷	۲۸۰	نظری	شناخت استدلالی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
جمع		۳۴	۵۶۰	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۱	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای شانزدهم تا هجدهم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه ^۱
۲	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۲	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای نوزدهم تا بیست و یکم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۳	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۳	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و دوم تا بیست و چهارم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۴	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۴	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و پنجم تا بیست و هفتم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه

۱. دروس تفسیر قرآن کریم ۱ تا ۵ با تصمیم گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی تخصصی مجری این رشته، می‌تواند به صورت مطالعاتی (همراه با جلسات حضوری محدود برای ارائه برخی از مباحث ضروری) اجرا شود

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۵	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۵	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و هشتم تا سی‌ام قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۶	انسان در قرآن	۱	۱۶	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه اوصاف و ویژگی‌های انسان؛ مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند، کمال‌جو، حقیقت‌گرا، آگاه به خویش، سرشت توحیدی، حامل امانت، ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز و محدود در علم و طاقت
۷	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۸	تفسیر قرآن کریم با گرایش ادبی-بیانی	۲	۳۲	نظری	تفسیر چند سوره کوتاه قرآن با هدف شناخت ویژگی‌های بیانی-ادبی آن‌ها
۹	روش‌شناسی ترجمه قرآن	۱	۱۶ + ۸	نظری - عملی	شناخت بایسته‌ها، روش‌ها و آسیب‌های ترجمه جهت توانمند ساختن دانش‌پژوهان برای درک و نقد ترجمه قرآن
۱۰	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۱۱	قرآن از نگاه قرآن	۳	۴۸	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
					آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعلیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن
۱۲	قرآن و عهدین	۲	۳۲	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۱۳	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن
۱۴	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۱۵	مکاتب تفسیری قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت و بررسی مقایسه‌ای مهم‌ترین مکاتب تفسیری (مانند: مکتب تفسیری امامیه، معتزله، اشاعره و سلفیه) و مهم‌ترین آثار آن‌ها
۱۶	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربرد آن‌ها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۷	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
۱۸	نظام اخلاقی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات مرتبط با نظام اخلاقی در قرآن کریم شامل: مبانی، اصول، روش و ابعاد؛ با تأکید بر اخلاق خواص (عالمان)
	جمع	۳۰	۵۲۰	-	-

د) دروس اختصاصی گرایش «تفسیر موضوعی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	اهل البیت علیهم السلام در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات مرتبط با مناقب و حقوق اهل البیت علیهم السلام در قرآن کریم
۲	خانواده در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه خانواده و نقد شبیهات
۳	سنت‌های الهی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در زمینه سنت‌های الهی در جهت کاربرد آنها در تحولات مطلوب فردی و اجتماعی
۴	معرفت‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه نظام معرفت‌شناختی شامل: تعریف، انواع، شرایط و محدودیت‌های معرفت، معیار صدق و روش‌های دستیابی به معرفت
۵	مهدویت در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات مرتبط با مهدویت در قرآن کریم و ارزیابی شبیهات و نقد آنها
۶	نظام سیاسی و حاکمیت دینی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در عرصه نظام سیاسی و حاکمیت دینی شامل: مبانی، مشروعیت، اهداف، اصول، وظایف و راهبردهای حکومت دینی در قرآن
۷	روش تحقیق	۱	۱۶ + ۸	نظری _ عملی	شناخت روش فهم نظام‌مند و روش نقد نظام‌مند نظرات و اقوال علمی دانش تفسیر و کسب مهارت لازم
۸	پایان‌نامه	۶	۱۹۲	عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش
جمع		۱۹	۴۰۸	-	-

تفسیر با گرایش تفسیر ترتیبی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۱۲۱۱

عنوان رشته: تفسیر

عنوان گرایش: تفسیر ترتیبی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۵

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۱۲	۲۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر»	۳۰	۵۲۰
۴	دروس اختصاصی گرایش «تفسیر ترتیبی»	۲۱	۴۴۰
جمع کل		۹۷	۱۷۲۰

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، «تفسیر» با گرایش «تفسیر ترتیبی» در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: سطح سه رشته «تفسیر» با گرایش «تفسیر ترتیبی» سومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته‌های حوزه دانشی «قرآن» است که طلاب ضمن شناخت عمیق فقه و اصول متعارف و آموزه‌های اسلام و مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام، مباحث و مسائل اختصاصی رشته و گرایش مذکور را در حد شناخت می‌آموزند و پس از ارتقاء صلاحیت‌های اخلاقی و احراز توان علمی و مهارتی با ارائه پایان‌نامه، موفق به دریافت مدرک سطح سه این رشته و گرایش می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) زمینه‌سازی جهت تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) شناخت عمیق مسائل فقهی و اصولی و شناخت روش استنباط فقهی؛
- ۳) شناخت استدلالی مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام بر اساس قرآن، سنت و عقل و دفاع از آن؛
- ۴) شناخت مباحث و مسائل اختصاصی «تفسیر» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تقویت توان تبیین مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام و پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات؛
- ۶) شناخت منابع و مآخذ «تفسیر» و گرایش مربوطه؛
- ۷) تقویت توان استفاده از منابع و متون فقهی، اصولی و دانش‌های مرتبط با «تفسیر» و گرایش مربوطه؛
- ۸) تقویت مهارت‌های تبیین و ترویج معارف اسلامی در سطح میانی؛
- ۹) توان پاسخگویی به پرسش‌های تخصصی متناسب با «تفسیر» و گرایش مربوطه؛

۱۰) افزایش توان تحقیق در حدّ تحلیل و نقد نظرات و آراء در موضوعات و مسائل «تفسیر» و گرایش مربوطه؛

۱۱) زمینه‌سازی برای تربیت مدرسان دانش‌های مرتبط با «تفسیر» و گرایش مربوطه در سطوح پایین‌تر؛

۱۲) تربیت طلاب مستعد برای ورود به مقطع بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۷) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهاى برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۸) تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
- ۹) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرایط لازم؛
- ۱۰) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۱) اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است و بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، در چهار نیم‌سال ارائه می‌شود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، شش نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- (۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
 - (۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو یکی از رشته‌ها و گرایش‌های حوزه دانشی «قرآن»؛
- تبصره:** پذیرش داوطلبان سایر رشته‌های تخصصی، منوط به گذراندن دروس پیش‌نیاز بلامانع است.
- (۳) قبولی در سنجش علمی.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۱۲	۲۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر»	۳۰	۵۲۰
۴	دروس اختصاصی گرایش «تفسیر ترتیبی»	۲۱	۴۴۰
	جمع کل	۹۷	۱۷۲۰

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر موضوعی	۱	۱۶	نظری	شناخت و بررسی برخی از موضوعات اخلاقی در قرآن بر اساس قواعد فراگرفته در مبحث روش تفسیر قرآن
۲	تاریخ تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت سیر تاریخ تفسیر و مفسران در عصر رسالت و عصر حضور اوصیا تا عصر حاضر با معرفی مهم‌ترین آثار تفسیری
۳	تفسیر سوره‌های	۲	۳۲	نظری	تفسیر سوره‌های حمد، توحید و قدر با محوریت متن مجمع البیان و الصافی

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
	حمد، توحید و قدر				
۴	روش فهم حدیث	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت قواعد و روش‌های مؤثر در فهم حدیث و کسب مهارت لازم
۵	روش‌های تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت روش‌های تفسیری (روش تفسیر قرآن به قرآن، قرآن به روایت، قرآن به عقل و اجتهادی جامع؛ تفسیر ترتیبی و موضوعی؛ تنزیلی، ساختاری و تطبیقی) و گرایش‌های تفسیری (مانند: کلامی، فقهی، اخلاقی، ادبی و علمی)؛ امتیازها و کاستی‌ها و اهم منابع
۶	مبانی و قواعد تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت مبانی و قواعد تفسیر قرآن کریم
۷	مفردات قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت دانش مفردات و روش استخراج معانی واژگان قرآن همراه با معرفی توصیفی مهم‌ترین منابع آن
	جمع	۱۲	۲۰۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	فقه	۱۷	۲۸۰	نظری	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۲	اصول	۱۷	۲۸۰	نظری	شناخت استدلالی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
جمع		۳۴	۵۶۰	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۱	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای شانزدهم تا هجدهم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه ^۱
۲	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۲	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای نوزدهم تا بیست و یکم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۳	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۳	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و دوم تا بیست و چهارم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۴	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۴	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و پنجم تا بیست و هفتم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه

۱. دروس تفسیر قرآن کریم ۱ تا ۵ با تصمیم گروه علمی - تربیتی واحد آموزشی تخصصی مجری این رشته، می‌تواند به صورت مطالعاتی (همراه با جلسات حضوری محدود برای ارائه برخی از مباحث ضروری) اجرا شود

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۵	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۵	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و هشتم تا سی‌ام قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۶	انسان در قرآن	۱	۱۶	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه اوصاف و ویژگی‌های انسان؛ مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند، کمال‌جو، حقیقت‌گرا، آگاه به خویش، سرشت توحیدی، حامل امانت، ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز و محدود در علم و طاقت
۷	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۸	تفسیر قرآن کریم با گرایش ادبی-بیانی	۲	۳۲	نظری	تفسیر چند سوره کوتاه قرآن با هدف شناخت ویژگی‌های بیانی-ادبی آن‌ها
۹	روش‌شناسی ترجمه قرآن	۱	۱۶ + ۸	نظری - عملی	شناخت بایسته‌ها، روش‌ها و آسیب‌های ترجمه جهت توانمند ساختن دانش‌پژوهان برای درک و نقد ترجمه قرآن
۱۰	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۱۱	قرآن از نگاه قرآن	۳	۴۸	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
					آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعلیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن
۱۲	قرآن و عهدین	۲	۳۲	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۱۳	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن
۱۴	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۱۵	مکاتب تفسیری قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت و بررسی مقایسه‌ای مهم‌ترین مکاتب تفسیری (مانند: مکتب تفسیری امامیه، معتزله، اشاعره و سلفیه) و مهم‌ترین آثار آن‌ها
۱۶	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربرد آن‌ها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۷	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
۱۸	نظام اخلاقی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات مرتبط با نظام اخلاقی در قرآن کریم شامل: مبانی، اصول، روش و ابعاد؛ با تأکید بر اخلاق خواص (عالمان)
	جمع	۳۰	۵۲۰	-	-

د) دروس اختصاصی گرایش «تفسیر ترتیبی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر قرآن کریم با روش تطبیقی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی ۷۰ آیه ابتدایی سوره مائده با روش تطبیقی بین تفسیر تسنیم با مفاتیح الغیب
۲	تفسیر قرآن کریم با روش تنزیلی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره‌های یس و جمعه با روش تنزیلی براساس تفاسیر بیان المعانی (ملاحویش)، تفسیر الحدیث (دروزه) و تفسیر تنزیلی (بهجت‌پور)
۳	تفسیر قرآن کریم با روش روایی-اجتهادی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره‌های تحریم، انسان و مجادله با روش روایی اجتهادی براساس تفاسیر جامع البیان، الصافی، ابن کثیر، کنز الدقائق
۴	تفسیر قرآن کریم با رویکرد تربیت الگویی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره یوسف با رویکرد تربیت الگویی؛ بر اساس تفاسیر روض الجنان، روح البیان، من وحی القرآن، و التحرير والتنویر
۵	تفسیر قرآن کریم با رویکرد فقهی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به مباحث فقهی با محوریت ۳۵ آیه نخست سوره مبارکه نساء و آیات ۸۷ تا ۱۰۸ سوره مبارکه مائده؛ بر اساس فقه القرآن راوندی، زبده البیان اردبیلی، کنز العرفان فاضل مقداد، احکام القرآن جصاص و الجامع قرطبی
۶	تفسیر قرآن کریم با رویکرد کلامی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به موضوع توحید و نبوت (اهداف و رسالتها

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
					و ... پیامبران) با محوریت سوره نحل؛ بر اساس تفاسیر جوامع الجامع و انوار التنزیل
٧	تفسیر قرآن کریم با رویکرد مناسبات اجتماعی	٢	٣٢	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به مناسبات اجتماعی، با محوریت سوره‌های ممتحنه و حجرات؛ براساس تفاسیر المیزان، من وحی القرآن، فی ظلال القرآن و المنار
٨	روش تحقیق	١	١٦ + ٨	نظری - عملی	شناخت روش فهم نظام‌مند و روش نقد نظام‌مند نظرات و اقوال علمی دانش تفسیر و کسب مهارت لازم
٩	پایان‌نامه	٦	١٩٢	عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش
جمع		٢١	٤٤٠	-	-

علوم قرآن

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۱۴۰۰

عنوان رشته: علوم قرآن

عنوان گرایش: -

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۵

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۱۵	۲۵۶
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۳	دروس تخصصی رشته «علوم قرآن»	۴۸	۹۰۴
جمع کل		۹۷	۱۷۲۰

کلیات و برنامه درسی رشته

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، «علوم قرآن» در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: سطح سه رشته «علوم قرآن» سومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته‌های حوزهٔ دانشی «قرآن» است که طلاب ضمن شناخت عمیق فقه و اصول متعارف و آموزه‌های اسلام و مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام، مباحث و مسائل اختصاصی رشته مذکور را در حد شناخت می‌آموزند و پس از ارتقاء صلاحیت‌های اخلاقی و احراز توان علمی و مهارتی با ارائه پایان‌نامه، موفق به دریافت مدرک سطح سه این رشته می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) زمینه‌سازی جهت تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) شناخت عمیق مسائل فقهی و اصولی و شناخت روش استنباط فقهی؛
- ۳) شناخت استدلالی مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام بر اساس قرآن، سنت و عقل و دفاع از آن؛
- ۴) شناخت مباحث و مسائل اختصاصی «علوم قرآن»؛
- ۵) تقویت توان تبیین مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام و پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات؛
- ۶) شناخت منابع و مآخذ «علوم قرآن»؛
- ۷) تقویت توان استفاده از منابع و متون فقهی، اصولی و دانش‌های مرتبط با «علوم قرآن»؛
- ۸) تقویت مهارت‌های تبیین و ترویج معارف اسلامی در سطح میانی؛
- ۹) توان پاسخگویی به پرسش‌های تخصصی متناسب با «علوم قرآن»؛
- ۱۰) افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و نقد نظرات و آراء در موضوعات و مسائل «علوم قرآن»؛
- ۱۱) زمینه‌سازی برای تربیت مدرسان دانش‌های مرتبط با «علوم قرآن» در سطوح پایین‌تر؛
- ۱۲) تربیت طلاب مستعد برای ورود به مقطع بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- (۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- (۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
- (۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- (۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- (۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- (۶) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- (۷) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- (۸) تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
- (۹) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد شرایط لازم؛
- (۱۰) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- (۱۱) اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است و بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، در چهار نیم‌سال ارائه می‌شود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، شش نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- (۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
 - (۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو یکی از رشته‌ها و گرایش‌های حوزه دانشی «قرآن»؛
- تبصره:** پذیرش داوطلبان سایر رشته‌های تخصصی، منوط به گذراندن دروس پیش‌نیاز بلامانع است.
- (۳) قبولی در سنجش علمی.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۱۵	۲۵۶
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۶۰
۳	دروس تخصصی رشته «علوم قرآن»	۴۸	۹۰۴
جمع کل		۹۷	۱۷۲۰

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	اعجاز و تحریف ناپذیری قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت حقانیت، اعجاز (همانند ناپذیری) و اصالت قرآن کریم
۲	تاریخ قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت اصطلاحات و مهم ترین مباحث تاریخ قرآن و شناخت چگونگی جمع آوری، تدوین؛ نسخ کهن و چاپ قرآن کریم
۳	تفسیر سوره های حمد، توحید و قدر	۲	۳۲	نظری	تفسیر سوره های حمد، توحید و قدر با محوریت متن مجمع البیان و الصافی

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۴	روش فهم حدیث	۱	۱۶ + ۸	نظری - عملی	شناخت قواعد و روش‌های مؤثر در فهم حدیث و کسب مهارت لازم
۵	روش‌های تفسیر قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت روش‌های تفسیری (روش تفسیر قرآن به قرآن، قرآن به روایت، قرآن به عقل و اجتهادی جامع؛ تفسیر ترتیبی و موضوعی؛ تنزیلی، ساختاری و تطبیقی) و گرایش‌های تفسیری (مانند: کلامی، فقهی، اخلاقی، ادبی و علمی)؛ امتیازها و کاستی‌ها و اهم منابع
۶	علوم بلاغی و زیبا شناختی قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت فصاحت، بلاغت، آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های آیات قرآن کریم
۷	مبانی و قواعد تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت مبانی و قواعد تفسیر قرآن کریم
۸	مفردات قرآن کریم	۱	۱۶	نظری	شناخت دانش مفردات و روش استخراج معانی واژگان قرآن همراه با معرفی توصیفی مهم‌ترین منابع آن
۹	مهارت‌های آموزش و ترویج قرآن	۱	۱۶ + ۸	نظری - عملی	توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای آموزش و تدریس مفاهیم قرآن و تبلیغ و ترویج فرهنگ قرآن
جمع		۱۵	۲۵۶	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۳	فقه	۱۷	۲۸۰	نظری	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۴	اصول	۱۷	۲۸۰	نظری	شناخت استدلالی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
جمع		۳۴	۵۶۰	—	—

ج) دروس تخصصی رشته «علوم قرآن»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۱	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای شانزدهم تا هجدهم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۲	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۲	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای نوزدهم تا بیست و یکم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۳	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۳	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و دوم تا بیست و چهارم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۴	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۴	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و پنجم تا بیست و هفتم قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه
۵	تفسیر ترتیبی قرآن کریم ۵	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تفسیر جزءهای بیست و هشتم تا سی‌ام قرآن کریم همراه با خلاصه‌نویسی بر اساس تفسیر نمونه

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۶	اعجاز قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مباحث اعجاز قرآن کریم شامل: حقیقت، ادله و ابعاد همانندناپذیری قرآن همراه با بررسی و نقد مهم‌ترین شبهات
۷	انسان در قرآن	۱	۱۶	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه اوصاف و ویژگی‌های انسان؛ مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند، کمال‌جو، حقیقت‌گرا، آگاه به خویش، سرشت توحیدی، حامل امانت، ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز و محدود در علم و طاقت
۸	تاریخ قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مباحث نزول، جمع و تدوین قرآن کریم و مصاحف صحابه با تأکید بر مصحف حضرت امیرالمؤمنین علیه‌السلام
۹	تحریف‌ناپذیری قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مباحث تحریف‌ناپذیری قرآن شامل: تعریف و ادله تحریف‌ناپذیری و بررسی و نقد ادله پندار تحریف قرآن
۱۰	روش‌شناسی ترجمه قرآن	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت بایسته‌ها، روش‌ها و آسیب‌های ترجمه جهت توانمند ساختن دانش‌پژوهان برای درک و نقد ترجمه قرآن
۱۱	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱۲	ظهر و تنزیل، بطن و تأویل	۱	۱۶	نظری	شناخت اصطلاح ظهر و تنزیل، بطن و تأویل از دیدگاه قرآن و روایات؛ همراه با ارزیابی دیدگاه‌های قرآن‌پژوهان و بررسی و نقد مهم‌ترین شبهات
۱۳	علوم بلاغی و زیبا شناختی قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مباحث فصاحت، بلاغت، آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های آیات قرآن کریم
۱۴	قراءات قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت مهم‌ترین مباحث قراءات قرآن مانند: تعریف، تاریخ، انواع و اعتبارسنجی قراءات به ویژه قراءات سبعة و نقش آن‌ها در تفسیر قرآن
۱۵	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعلیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن
۱۶	قرآن و اهل‌بیت علیهم‌السلام	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی از ترابط قرآن کریم و اهل‌بیت علیهم‌السلام مانند: دیدگاه اهل‌بیت علیهم‌السلام درباره حقیقت قرآن، اوصاف، کارکردهای قرآن و دیدگاه قرآن درباره جایگاه، مناقب و حقوق اهل‌بیت علیهم‌السلام در سطوح معنایی قرآن
۱۷	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۱۸	محکم و متشابه	۱	۱۶	نظری	شناخت اصطلاح محکم و متشابه از دیدگاه قرآن و روایات؛ همراه با ارزیابی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
					دیدگاه‌های قرآن پژوهان و بررسی و نقد مهم‌ترین شبهات
۱۹	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن
۲۰	معرفت‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه نظام معرفت‌شناختی شامل: تعریف، انواع، شرایط و محدودیت‌های معرفت، معیار صدق و روش‌های دستیابی به معرفت
۲۱	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۲۲	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربرد آن‌ها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۲۳	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
۲۴	ناسخ و منسوخ قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت اصطلاح ناسخ و منسوخ از دیدگاه قرآن و روایات و بررسی کمیّت آیات منسوخ؛ همراه با ارزیابی دیدگاه‌های قرآن پژوهان
۲۵	نظام اخلاقی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات مرتبط با نظام اخلاقی در قرآن کریم شامل: مبانی، اصول، روش و ابعاد؛ با تأکید بر اخلاق خواص (عالمان)

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۲۶	وحی در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مباحث وحی شامل: حقیقت، انواع و کارکردهای وحی در قرآن و بررسی و نقد شبهات
۲۷	پایان نامه	۶	۱۹۲	عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۴۸	۹۰۴	—	—

تفسیر و علوم قرآن

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۴۰۰

عنوان رشته: تفسیر و علوم قرآن

عنوان گرایش: -

آخرین مرجع مصوب کننده: شورای عالی حوزه‌های علمیه

تاریخ تصویب: شهریور ماه ۱۳۹۲

شماره جلسه: ۸۱ (دوره ششم) - مصوبه ۹۳۷ شورای عالی

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	ساعت
۱	دروس عمومی	۶۲۴
۲	دروس تخصصی	۱۲۴۰
	جمع	۱۸۶۴

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، تفسیر و علوم قرآن در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: سطح سه تفسیر و علوم قرآن، اولین مقطع تخصصی از این رشته است که در آن طلاب، ضمن شناخت قرآن کریم، مبانی، قواعد و روش‌های فهم آن؛ پیام‌های مهم قرآن کریم را می‌آموزند و توانایی پاسخگویی به نیازهای مربوط و توان تدریس و تحقیق در حد تحلیل و بررسی آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه این رشته می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) شناخت تحلیلی مفاهیم و معارف اساسی قرآن کریم و ایجاد توان بهره‌گیری از آن؛
- ۲) شناخت تحلیلی علوم مربوط به قرآن کریم؛
- ۳) شناخت و بررسی مبانی، قواعد، روش‌ها و گرایش‌های فهم و تفسیر قرآن کریم؛
- ۴) شناخت مکاتب و جریان‌های مهم تفسیری؛
- ۵) تربیت نیروهای توانمند، به منظور پاسخگویی به سؤالات در مورد تفسیر و علوم قرآن؛
- ۶) افزایش توان تحقیق، در حد تحلیل و بررسی و زمینه‌سازی جهت گسترش پژوهش‌های تفسیری و علوم قرآنی؛
- ۷) شناخت منابع و مآخذ مرتبط با مباحث تفسیر و علوم قرآن و ایجاد توان فهم آن؛
- ۸) زمینه‌سازی جهت تربیت استاد، برای دروس مرتبط با تفسیر و علوم قرآن در سطح ۱ و ۲؛
- ۹) تربیت طلاب مستعد، جهت ورود به سطح بالاتر؛
- ۱۰) ایجاد توان استفاده از مبانی و روش‌های فقهی و اصولی در تفسیر قرآن.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی؛
- ۳) تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی؛
- ۴) اهتمام به سنت‌های حسنة حوزوی؛
- ۵) تکیه بر آموزش موضوعات و مسائل اصلی رشته؛
- ۶) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی؛
- ۷) تأکید بر شناسایی استعدادهای برتر در زمینه تحقیق و تدریس؛
- ۸) اهتمام به تقویت تعهد دینی و دفاع از نظام مقدس اسلامی؛
- ۹) تأکید بر آموزش پژوهش‌محور؛
- ۱۰) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم؛
- ۱۱) اهتمام به دروس فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.

ضرورت‌ها

ماده ۵: ضرورت‌های رشته عبارتند از:

- ۱) اهمیت و جایگاه فوق‌العاده قرآن کریم، به عنوان مهم‌ترین و اصیل‌ترین منبع معرفتی در مکتب اسلام و تأکید فراوان بر تدبر در آن؛
- ۲) رسالت حوزه علمیه در تربیت اندیشمندان قرآن‌شناس، جهت شناخت، تبیین و ترویج معارف و آموزه‌های قرآن کریم و پاسخ به شبهات؛
- ۳) نیاز امت اسلام و جامعه انسانی به شناخت قرآن کریم، تبیین و ترویج معارف و آموزه‌های آن.

نظام آموزشی رشته

ماده ۶: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه، حداقل شش نیم‌سال و حداکثر هشت نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۷: شرایط پذیرش عبارت است از:

(۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛

(۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛

(۳) قبولی در آزمون ورودی^۲ و مصاحبه علمی.

۱. در این نظام، هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

۲. برخی از کتاب‌های مهم تفسیری و علوم قرآنی سطح ۲ این گرایش، از منابع آزمون ورودی است.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	ساعت
۱	دروس عمومی	۶۲۴
۲	دروس تخصصی	۱۲۴۰
	جمع	۱۸۶۴

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۹: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	آشنایی با قرآن کریم	۹۶	آشنایی با محتوا و مضامین کلی قرآن کریم از اول تا آخر، به صورت ترتیبی با حذف مطالب تکراری
۲	تفسیر ترتیبی	۶۴	ایجاد توان بهره‌گیری از آیات منتخب، از اول قرآن کریم تا آخر سوره نساء و شناخت محتوا و مضامین آن، از تفاسیر «الکاشف» مغنیه، «الصادق»، «الکشاف»، «التبیان» و «المیزان» (منتخبی از تفسیر ترتیبی ۱ تا ۵ برنامه سطح ۲)
۳	تفسیر موضوعی ۱ (خداشناسی)	۳۲	شناخت خدا، صفات و مراتب توحید، از منظر قرآن کریم
۴	تفسیر موضوعی ۲ (نبوت)	۳۲	آشنایی با مباحث نبوت عامه (ویژگی‌ها، وظایف و اختیارات، آثار و فوائد) و نبوت خاصه (جهان‌شمولی، حقانیت و خاتمیت دین اسلام) از منظر قرآن کریم

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۵	تاریخ تفسیر و مفسران	۳۲	شناخت سیر تطور تفسیر از عهد رسالت تاکنون، همراه با معرفی مهم‌ترین مفسران و تفاسیر شیعه و اهل سنت
۶	بلاغت قرآن	۳۲	شناخت فصاحت، بلاغت، آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های گفتاری آیات قرآن کریم
۷	تاریخ معاصر	۳۲	بررسی تحلیلی تاریخ فرهنگی و اجتماعی و سیاسی صد سال اخیر ایران
۸	روش تحقیق	۳۲+۱۶ نظری عملی	آشنایی با روش‌های عمومی پژوهش و کیفیت بهره‌برداری از منابع
جمع		۳۶۸	

تبصه ۵: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش تفسیر و علوم قرآن و طلابی که دروس فوق را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه، طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (از القول فی ماهیه العیب تا آخر مکاسب)
۲	اصول	۳۲۰	شناخت استدلالی مباحث مهم اصولی، طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه (جلد اول کفایة الاصول از ابتدای المقصد الثانی فی النواهی تا پایان جلد دوم)
۳	عربی معاصر	۳۲+۱۶ نظری عملی	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه تفسیر و علوم قرآن
۴	روش تحقیق پیشرفته	۳۲+۱۶ نظری عملی	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل تفسیر و علوم قرآن، با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۳۲+۱۶ نظری عملی	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
جمع		۶۲۴	

ج) دروس تخصصی رشته «تفسیر و علوم قرآن»

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	علوم قرآن (۱) وحی و نزول	۳۲	شناخت تحلیلی حقیقت و فرآیند وحی و نزول قرآن کریم و پاسخ به شبهات مربوط
۲	علوم قرآن (۲) تاریخ تحلیلی قرآن کریم	۶۴	شناخت تحلیلی تاریخ جمع، تدوین و سیر تکاملی قرآن، شناخت قرآء، قرائت‌ها، تقسیمات قرآن و منشاء پیدایش آن، به منظور دستیابی به بینش درست و جامع از این کتاب آسمانی، همراه با شناخت تحلیلی انتقادی ماهیت و ساختار علوم قرآن
۳	علوم قرآن (۳) اعجاز ۱ و ۲	۴۸	شناخت تحلیلی حقیقت، ابعاد، اقسام و وجوه اعجاز قرآن و چگونگی دلالت آن بر حقانیت قرآن، با عنایت به رویکردها و پاسخ به شبهات
۴	علوم قرآن (۴) تحریف ناپذیری	۳۲	شناخت معنی و اقسام تحریف و دلایل مصونیت قرآن از آن، از دیدگاه فریقین با پاسخ به شبهات
۵	مبانی تفسیر	۳۲	شناخت تحلیلی زیرساخت‌ها و پشتوانه‌های نظری (عقلی، عقلانی، قرآنی و روایی) تفسیر (مبانی) صدوری و دلالتی مانند فهم‌پذیری قرآن و حجیت تفسیر) و آشنایی با اهم مباحث دانش معناشناسی و تحلیل عناصر معنایی یک متن، با عنایت به مفاهیم قرآن
۶	منابع و قواعد تفسیر ۱ و ۲	۴۸	شناخت تحلیلی منابع (قرآن، سنت و عقل) و قواعد تفسیر قرآن، با اهتمام ویژه به مباحث محکم و متشابه
۷	مکاتب و جریان‌های تفسیری	۴۸	شناخت و بررسی اهم رویکردها، مکاتب و جریان‌های تفسیری، با تأکید بر تفاسیر عصری و پالایش آسیب‌های گذشته برای دستیابی به نظریه

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
تفسیری جامع و اجتهادی، همراه با تبیین و دفاع از رویکرد امامیه			
شناخت اصول، مبانی و مسائل مطرح در منطق فهم متن (هرمنوتیک) و بررسی و نقد آنها	۱۶	منطق فهم متن	۸
شناخت منطق خاص حاکم بر زبان قرآن، ضمن تحلیل دیدگاه‌ها در زبان دین	۱۶	زبان دین	۹
آشنایی با اصول و روش‌های نظری و عملی ترجمه قرآن کریم و روش نقد و بررسی ترجمه‌ها	۱۶+۸ نظری عملی	روش‌شناسی ترجمه قرآن	۱۰
شناخت روش‌های تفسیر روایی و معیارهای سنجش اعتبار احادیث تفسیری، با عنایت به آسیب‌ها	۳۲	روش‌شناسی احادیث تفسیری	۱۱
شناخت تحلیلی منابع تفاسیر روایی، ویژگی‌ها و گونه‌شناسی آن، با عنایت به آسیب‌ها	۱۶	منابع تفسیر روایی	۱۲
شناخت محتوا و مضامین قرآن از تفسیر نورالثقلین و التفسیر الأثری با تأکید بر سوره بقره، ضمن بیان روش تفسیر آنها	۳۲	تفسیر ترتیبی (۱)	۱۳
شناخت محتوا و مضامین قرآن از تفسیر مجمع‌البیان، با تأکید بر سوره دهر، ضمن بیان روش تفسیر آن	۳۲	تفسیر ترتیبی (۲)	۱۴
شناخت محتوا و مضامین قرآن از تفسیر المیزان، با تأکید بر سوره مائده، ضمن بیان روش تفسیر آن	۳۲	تفسیر ترتیبی (۳)	۱۵
شناخت محتوا و مضامین قرآن از تفسیری جامع، مانند التحرير والتنویر، با مراجعه به المیزان و با تأکید بر سوره تحریم، ضمن بیان روش تفسیر آن	۳۲	تفسیر ترتیبی (۴)	۱۶
شناخت محتوا و مضامین قرآن از تفسیر روح‌المعانی و الکبیر، با مراجعه به المیزان و با تأکید بر سوره منافقون، ضمن بیان روش تفسیر آنها	۳۲	تفسیر ترتیبی (۵)	۱۷

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱۸	روش‌شناسی تفسیر تطبیقی	۳۲	شناخت ماهیت، قواعد، شیوه‌ها و آسیب‌های تفسیر تطبیقی، همراه با بررسی تطبیقی چالش‌های مهم تفسیر المیزان با المنار
۱۹	روش‌شناسی تفسیر موضوعی	۳۲	شناخت ماهیت، قواعد، شیوه‌ها و آسیب‌های تفسیر موضوعی و چگونگی کشف نظام‌های معرفتی قرآن، همراه با ذکر نمونه‌ها
۲۰	تفسیر موضوعی (۱) معرفت‌شناسی در قرآن	۳۲	شناخت استدلالی نظام معرفت‌شناختی قرآن
۲۱	تفسیر موضوعی (۲) معارف انسان‌شناختی قرآن	۳۲	شناخت استدلالی معارف قرآن در حوزه انسان‌شناسی
۲۲	تفسیر موضوعی (۳) معارف سیاسی اجتماعی قرآن	۳۲	شناخت استدلالی معارف قرآن در حوزه مسائل سیاسی اجتماعی
۲۳	تفسیر موضوعی (۴) معارف امامت‌شناختی قرآن	۳۲	شناخت استدلالی و مقارنه‌ای تفسیر آیات امامت، از دیدگاه فریقین با توجه به مسائل مهدویت
۲۴	تفسیر موضوعی (۵) اخلاق در قرآن (۱ و ۲)	۳۲	شناخت استدلالی و نظام‌مند آموزه‌های قرآن کریم، در حوزه ارزش‌های اخلاقی
۲۵	تفسیر موضوعی (۶) خانواده در قرآن	۳۲	شناخت استدلالی و نظام‌مند آموزه‌های قرآن کریم در مباحث خانواده
۲۶	قرآن و عهدین	۳۲	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۲۷	قرآن و مستشرقان	۳۲	شناخت استشراق، جریانات و مکاتب آن و بررسی و نقد آراء مهم خاورشناسان، پیرامون قرآن کریم
۲۸	اعراب القرآن	۳۲ عملی	افزایش توان تطبیق قواعد صرف و نحو بر آیه‌های مشکل و دارای پیچیدگی، به منظور فهم دقیق آیات

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
افزایش توان تطبیق قواعد معانی، بیان و بدیع، بر آیه‌های برگزیده قرآن، به منظور فهم دقیق زیبایی-های لفظی و معنایی آن	۳۲+۳۲ عملی	بلاغت کاربردی ۱ و ۲	۲۹
تحقیق و تتبع درباره موضوعات مربوط به تفسیر و علوم قرآن و ارائه آن در جلسه حضوری به صورت مقاله علمی، با هدف زمینه‌سازی برای تدوین پایان‌نامه	۳۲+۳۲ عملی	پژوهش ۱ و ۲	۳۰
ارائه پژوهشی جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در موضوعات مرتبط با تفسیر و علوم قرآن	۱۹۲ عملی	پایان‌نامه	۳۱
	۱۲۴۰	جمع	

قرآن و مستشرقان

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۱۶۰۰

عنوان رشته: قرآن و مستشرقان

عنوان گرایش: -

آخرین مرجع مصوب کننده: شورای عالی حوزه‌های علمیه

تاریخ تصویب: مرداد ماه ۱۳۹۷

شماره جلسه: ۹۴ (شورای گسترش) - مصوبه ۱۲۳۵ شورای عالی

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت‌ها
۱	دروس عمومی	۵۷۶
۲	دروس تخصصی	۹۷۶
۳	پایان نامه	۹۶
تعداد کل ساعت‌ها		۱۶۴۸

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، قرآن و مستشرقان در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: رشته قرآن و مستشرقان، دومین مقطع از رشته‌های حوزوی در حوزه دانشی قرآن است که در آن طلاب، تاریخ، منابع، مبانی و مسائل این رشته را می‌آموزند و توانایی پاسخگویی به نیازهای مربوطه و توان تدریس و تحقیق در حد تحلیل و بررسی آن و پاسخ‌گویی به شبهات را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه این رشته در سطح سه می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) شناخت منابع مطالعات قرآن و مستشرقان و ایجاد توان فهم آن؛
- ۲) ایجاد توان تدریس در حوزه قرآن‌پژوهی مستشرقان در سطوح پایین‌تر؛
- ۳) افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت تألیف و ترجمه در زمینه مطالعات قرآنی مستشرقان؛
- ۴) تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات مستشرقان در حوزه قرآن؛
- ۵) تربیت طلاب متخلق و مستعد جهت ورود به سطوح بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی؛
- ۳) تأکید بر آموزش پژوهش‌محور؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛

- ۵) تأکید بر شناسایی استعدادهاي برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۶) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از دین، مکتب و نظام اسلامی؛
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی؛
- ۸) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم؛
- ۹) تأکید بر استفاده از منابع مستقیم و مهم در زمینه مطالعات قرآنی مستشرقان؛
- ۱۰) تأکید بر بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در زمینه تفسیر و علوم قرآن.

ضرورت‌ها

ماده ۵: ضرورت‌های رشته عبارتند از:

- ۱) جایگاه برجسته قرآن به عنوان اصلی‌ترین منبع معارف اسلامی و لزوم شناخت گسترش فعالیت‌های مستشرقان در زمینه‌های قرآنی؛
- ۲) رسالت حوزه در تربیت نیروی انسانی آشنا با مبانی تفسیر و علوم قرآنی و مطالعات مستشرقان در این زمینه؛
- ۳) نیاز جامعه علمی و دینی به دفاع از قرآن در برابر شبهات مستشرقان.

نظام آموزشی رشته

ماده ۶: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه، حداقل شش نیم‌سال و حداکثر هشت نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۷: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو رشته علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآنی؛
- ۳) قبولی در آزمون ورودی^۲ و مصاحبه علمی.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت‌ها
۱	دروس عمومی	۵۷۶
۲	دروس تخصصی	۹۷۶
۳	پایان نامه	۹۶
تعداد کل ساعت‌ها		۱۶۴۸

۱. در این نظام، هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

۲. برخی از کتاب‌های مهم تفسیری و علوم قرآنی سطح ۲ این گرایش، از منابع آزمون ورودی است.

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۹: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	زبان انگلیسی عمومی (۱ و ۲ و ۳ و ۴)	۶۴+۲۴ نظری- عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی
۲	علوم قرآنی	۳۲	آشنایی با اصطلاحات و مسائل اساسی مربوط به قرآن کریم
۳	مفردات قرآن	۳۲	شناخت معنا و صیغه برخی واژه‌های مهم و رایج در قرآن کریم، همراه با معرفی منابع آن
۴	تفسیر روایی	۳۲	قرائت بخش‌های پیچیده و اساسی تفاسیر روایی، همراه با معرفی منابع و متون تفسیر روایی
۵	تاریخ تفسیر و مفسرون	۳۲	شناخت سیر تطور تفسیر از عهد رسالت تاکنون همراه با معرفی مهم‌ترین مفسران و تفاسیر اهل تسنن
۶	بلاغت قرآن	۳۲	شناخت فصاحت، بلاغت و آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های گفتاری آیات قرآن کریم
جمع		۲۴۸	

تبصه ۵: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش تفسیر و علوم قرآن و طلابی که دروس فوق را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۲	اصول	۳۲۰	شناخت مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۳	عربی معاصر	۳۲	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه قرآن و مستشرقان
۴	روش تحقیق پیشرفته	۳۲	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل میان‌رشته‌ای قرآن و مستشرقان با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۳۲	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
جمع		۵۷۶	

ج) دروس تخصصی رشته «قرآن و مستشرقان»

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	تفسیر ترتیبی (۱)	۶۴	بررسی تفسیر جامع برخی از آیات سوره مبارکه بقره و آل عمران و منتخبی از آیات سوره بقره با تأکید بر تفاسیر المیزان، آلاء الرحمن و المنار
۲	تفسیر ترتیبی (۲)	۳۲	بررسی تفسیر جامع سوره احزاب با تأکید بر تفاسیر مجمع البیان، المیزان، مفاتیح‌الغیب و التحرير و التنویر
۳	تفسیر موضوعی قرآن (۱)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث توحید و شرک در قرآن با توجه به شبهات

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۴	تفسیر موضوعی قرآن (۲)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث نبوت و امامت در قرآن با توجه به شبهات
۵	تفسیر موضوعی قرآن (۳)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث معاد در قرآن با توجه به شبهات
۶	روش‌ها و گرایش‌های تفسیری	۳۲	شناخت و بررسی مهم‌ترین روش‌ها و گرایش‌های تفسیر قرآن و آسیب‌شناسی آن‌ها
۷	علوم قرآنی مقارن	۳۲	شناخت و بررسی تحلیلی و نقد دیدگاه قرآن پژوهان فریقین در مورد اهم مباحث علوم قرآنی مانند محکم و متشابه، نسخ و تحریف‌ناپذیری قرآن
۸	تاریخ قرآن	۳۲	بررسی و نقد مبحث نزول و جمع قرآن و سیر نگارش آن از منظر فریقین
۹	قرآن و علوم بشری	۳۲	شناخت و تحلیل مبانی، قواعد، اصول و گونه‌های تفسیر علمی قرآن همراه با ذکر نمونه‌هایی از علوم طبیعی و انسانی
۱۰	مباحث جدید دانش تفسیر	۳۲	شناخت و تحلیل و نقد دیدگاه‌ها در مورد مباحث جدید مطالعات تفسیری همچون زبان قرآن، هرمنوتیک، رابطه قرآن و فرهنگ زمانه
۱۱	مبانی و قواعد تفسیر فریقین	۳۲	شناخت و تحلیل زیر ساخت‌ها و پشتوانه‌های نظری تفسیر و قواعد تفسیری از منظر مفسران شیعه اهل تسنن
۱۲	تاریخ استشراق	۳۲	شناخت و بررسی دوره‌ها و مکاتب استشراق
۱۳	مستشرقان و معارف قرآنی (۱ و ۲)	۶۴	بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در اهم موضوعات و معارف اخلاقی، تربیتی، سیاسی و اجتماعی

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت، بررسی و نقد مهم‌ترین آثار و شخصیت‌های مستشرقان در حوزه قرآن	۳۲	آثار و شخصیت‌های مستشرقان	۱۴
بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد نزول قرآن، وحی، جمع قرآن، تاریخ‌گذاری و تاریخ قرائت	۳۲	مستشرقان و تاریخ قرآن	۱۵
بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد وجوه اعجاز قرآن، شبهه تحریف قرآن، نسخ، محکم و متشابه	۶۴	مستشرقان و علوم قرآن (۱ و ۲)	۱۶
بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد مذاهب تفسیری، مفسران و تفاسیر مهم شیعه و اهل تسنن	۳۲	مستشرقان و تفسیر	۱۷
بررسی و تبیین ساختار، انسجام و تناسب آیات قرآن، همراه با نقد شبهات مستشرقان در مورد تناقض آیات	۳۲	مستشرقان، ساختار و انسجام قرآن	۱۸
بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد شخصیت و ابعاد زندگی خانوادگی و اجتماعی پیامبر اسلام از منظر قرآن	۳۲	مستشرقان و پیامبر اسلام	۱۹
بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد اهل بیت علیهم السلام و مکتب تشیع از منظر قرآن	۳۲	مستشرقان و اهل‌بیت علیهم السلام	۲۰
بررسی و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد تاریخ و اعتبار سنت، منابع احادیث تفسیری شیعه و اهل تسنن و نقش آن در تفسیر	۳۲	مستشرقان و سنت	۲۱
شناخت و نقد دیدگاه‌های مستشرقان در مورد احادیث و منابع حدیثی فریقین	۳۲	مستشرقان و حدیث	۲۲
شناخت و نقد روشنفکران معاصر مسلمان متأثر از مستشرقان	۳۲	روشنفکران معاصر مسلمان و مستشرقان	۲۳
شناخت روش‌های پاسخگویی به شبهات قرآنی به ویژه شبهات مستشرقان، با توجه به اقسام شبهات قرآنی	۳۲	روش‌شناسی پاسخ به شبهات قرآنی	۲۴

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
بررسی مشترکات و افتراقات قرآن، تورات و انجیل‌ها با تأکید بر نقد شبهه اقتباس و مصادر قرآن	۳۲	قرآن و عهدین	۲۵
تسلط بر فهم متون انگلیسی در حوزه مطالعات قرآنی مستشرقان	۶۴ عملی	زبان تخصصی (۱) و (۲)	۲۶
بررسی مهم‌ترین موضوعات نوآمد متناسب با موضوعات پایان‌نامه‌های طلاب	۱۶ عملی	سمینار	۲۷
ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یکی از مسائل قرآن و علوم طبیعی	۹۶	پایان‌نامه	۲۸
	۱۰۷۲	جمع	

قرآن و علوم با گرایش قرآن و علوم انسانی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۱۷۱۱

عنوان رشته: قرآن و علوم

عنوان گرایش: قرآن و علوم انسانی

آخرین مرجع مصوب کننده: شورای عالی حوزه‌های علمیه

تاریخ تصویب: مرداد ماه ۱۳۹۷

شماره جلسه: ۹۴ (شورای گسترش) - مصوبه ۱۲۳۴ شورای عالی

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت‌ها
۴	دروس عمومی	۵۷۶
۵	دروس تخصصی	۹۷۶
۶	پایان نامه	۹۶
تعداد کل ساعت‌ها		۱۶۴۸

کلیات و برنامه درسی رشته

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، قرآن و علوم با گرایش «قرآن و علوم انسانی» در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: رشته قرآن و علوم، دومین مقطع از رشته‌های حوزوی در حوزه دانشی قرآن است که در آن طلاب، تاریخ، منابع، مبانی و مسائل این رشته را در گرایش «علوم انسانی» می‌آموزند و توانایی پاسخگویی به نیازهای مربوط و توان تدریس و تحقیق در حد تحلیل، بررسی و نقد آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه این رشته {و گرایش} در سطح سه می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) شناخت منابع مطالعات مربوط به قرآن و علوم و ایجاد توان فهم آن؛
- ۲) ایجاد توان تدریس تفسیر علمی قرآن و مبانی آن در سطوح پایین‌تر؛
- ۳) افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت تألیف و ترجمه در زمینه تفسیر علمی قرآن؛
- ۴) تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات، پیرامون آیات علمی قرآن و رابطه قرآن با علوم؛
- ۵) تربیت طلاب متخلق و مستعد جهت ورود به سطوح بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی؛

- ۳) تأکید بر آموزش پژوهش محور؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۵) تأکید بر شناسایی استعدادهاي برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۶) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از دین، مکتب و نظام اسلامی؛
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی؛
- ۸) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم؛
- ۹) تأکید بر استفاده از منابع اصیل و مهم در زمینه مطالعات پیرامون قرآن و علوم.

ضرورت‌ها

ماده ۵: ضرورت‌های رشته عبارتند از:

- ۱) جایگاه برجسته قرآن به عنوان اصلی‌ترین منبع معارف اسلامی و اهمیت تفسیر علمی به منظور توضیح آیات علمی قرآن؛
- ۲) رسالت حوزه در تربیت نیروی انسانی آشنا با مبانی و ضوابط تفسیر علمی قرآن؛
- ۳) نیاز جامعه علمی و دینی به شناخت معارف قرآن در حوزه علوم انسانی و طبیعی و پاسخ به شبهات در این زمینه.

نظام آموزشی رشته

ماده ۶: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه، حداقل شش نیم‌سال و حداکثر هشت نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۷: شرایط پذیرش عبارت است از:

۴) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛

۵) دارا بودن مدرک علمی سطح دو رشته علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآنی؛

تبصره ۱: پذیرش طلاب دارای مدرک حوزوی غیرمرتبط، مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.

تبصره ۲: اولویت پذیرش در این رشته با طلابی است که علاوه بر دروس حوزوی، فارغ التحصیل یکی از رشته‌های علوم انسانی یا طبیعی هستند.

۶) قبولی در سنجش علمی.

۱. در این نظام، هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت‌ها
۱	دروس عمومی	۵۷۶
۲	دروس مشترک تخصصی همراه با پایان‌نامه	۷۳۶
۳	دروس تخصصی گرایش علوم انسانی	۳۵۲
	تعداد کل ساعت‌های گرایش‌ها با دروس عمومی	۱۶۶۴

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۹: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	زبان انگلیسی عمومی ۱، ۲، ۳ و ۴	۶۴+۲۴ نظری - عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی
۲	علوم قرآنی	۳۲	آشنایی با اصطلاحات و مسائل اساسی پیرامون قرآن کریم
۳	مفردات قرآن	۳۲	شناخت معنا و صیغه برخی واژه‌های مهم و رایج در قرآن کریم، همراه با معرفی منابع آن
۴	تفسیر روایی	۳۲	قرائت بخش‌های پیچیده و اساسی تفاسیر روایی، همراه با معرفی منابع و متون تفسیر روایی

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۵	تاریخ تفسیر و مفسران	۳۲	شناخت سیر تطور تفسیر از عهد رسالت تاکنون همراه با معرفی مهمترین مفسران و تفاسیر اهل تسنن
۶	بلاغت قرآن	۳۲	شناخت فصاحت، بلاغت و آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های گفتاری آیات قرآن کریم
جمع		۲۴۸	

تبصه ۵: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش تفسیر و علوم قرآن و طلابی که دروس فوق را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۳۲۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۲	اصول	۱۶۰	شناخت مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۳	عربی معاصر	۳۲	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه قرآن و علوم
۴	روش تحقیق پیشرفته	۳۲	تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل میان‌رشته‌ای قرآن و علوم با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۳۲	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
جمع		۵۷۶	

ج) دروس تخصصی رشته «قرآن و علوم»

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	علوم قرآنی پیشرفته	۳۲	شناخت و بررسی تحلیلی و نقد دیدگاه قرآن پژوهان در مورد اهم مباحث علوم قرآنی تاثیرگذار در تفسیر مانند محکم و متشابه، نسخ و تحریف ناپذیری قرآن
۲	روش ها و مکاتب تفسیری (۲۰۱)	۶۴	شناخت و بررسی و نقد مهم ترین روش ها و مکاتب تفسیری قرآن همراه با نقد مکاتب غیر معتبر.
۳	مبانی و قواعد تفسیر	۳۲	شناخت و تحلیل زیر ساخت ها و پشتوانه های نظری تفسیر و قواعد تفسیری مفسران شیعه و بررسی و نقد مبانی و قواعد تفسیری اهل تسنن
۴	مباحث جدید دانش تفسیر	۳۲	شناخت، تحلیل و نقد دیدگاه ها در مورد مباحث جدید مطالعات تفسیری همچون زبان قرآن، هرمنوتیک، رابطه قرآن و فرهنگ زمانه
۵	تفسیر ترتیبی قرآن (۲۰۱)	۶۴	بررسی تفسیر سوره مبارکه رعد با روش ترتیبی با تاکید بر تبیین تفصیلی آیات علمی همراه با تحلیل و نقد دیدگاه های مهم ترین تفاسیر شیعه و اهل تسنن
۶	تفسیر ترتیبی قرآن (۴۰۳)	۶۴	بررسی تفسیر سوره مبارکه نحل با روش ترتیبی با تاکید بر تبیین تفصیلی آیات علمی همراه با تحلیل و نقد دیدگاه های مهم ترین تفاسیر شیعه و اهل تسنن
۷	معارف قرآن (۱)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث خداشناسی در قرآن با توجه به شبهات ۱
۸	معارف قرآن (۲)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث نبوت در قرآن با توجه به شبهات
۹	معارف قرآن (۳)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث امامت و ولایت در قرآن با توجه به شبهات
۱۰	معارف قرآن (۴)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث معاد در قرآن با توجه به شبهات

۱. در تدوین سرفصل های دروس معارف قرآن ۱ تا ۴، ایجاد پیوند مباحث مطرح شده در این دروس با مباحث علوم انسانی و طبیعی، مورد توجه قرار گیرد.

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱۱	جریان‌شناسی تفاسیر علمی و مفسران	۳۲	شناخت مهم‌ترین جریان‌ها، شخصیت‌ها و تفسیرهای علمی قرآن همراه با نقد و بررسی آراء و برداشت‌های علمی آنان از قرآن
۱۲	اعجاز علمی قرآن	۳۲	بررسی تحلیلی دیدگاه‌های موافقان و مخالفان در مورد اعجاز علمی قرآن حوزه علوم طبیعی و انسانی
۱۳	علم و دین	۳۲	شناخت و بررسی مهم‌ترین دیدگاه‌ها در خصوص رابطه علم و دین با تاکید بر مباحث موثر در مطالعات میان رشته‌ای قرآن و علوم
۱۴	روش‌شناسی تفسیر علمی قرآن	۳۲	شناخت مبانی، قواعد، اصول و آسیب‌های تفسیر علمی قرآن
۱۵	قرآن و مستشرقان	۳۲	شناخت ماهیت استشراق، جریان‌ها و مکاتب آن همراه با بررسی و نقد منابع و آراء مهم خاورشناسان در مورد قرآن با تاکید بر آیات علمی آن
۱۶	زبان تخصصی (۲و۱)	۶۴ عملی	تسلط بر فهم متون انگلیسی در حوزه مطالعات قرآن و علوم
۱۷	پایان‌نامه	۹۶ عملی	ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یکی از مسائل قرآن و علوم طبیعی
جمع		۷۳۶	

(د) دروس اختصاصی گرایش «قرآن و علوم انسانی»

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	قرآن و علوم انسانی	۳۲	شناخت و بررسی مبانی و قلمرو مطالعات قرآن و علوم انسانی و مرجعیت علمی قرآن همراه با نقد دیدگاه‌ها در این زمینه
۲	انسان‌شناسی در قرآن	۳۲	شناخت انسان، صفات و ابعاد وجودی او از منظر قرآن کریم
۳	فلسفه علوم انسانی	۳۲	شناخت اهم مباحث مربوط به فلسفه‌های مضاف در حوزه علوم انسانی با تاکید بر چیستی، چرایی و چگونگی آن
۴	کلیات علوم تربیتی	۳۲	آشنایی با مبانی، اهداف، روش‌ها، اصول و ابعاد و مراحل دانش تربیت
۵	تفسیر موضوعی (۱) قرآن و تربیت	۳۲	تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه تربیت همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران
۶	آشنایی با دانش اقتصادی	۳۲	آشنایی با کلیات دانش اقتصاد
۷	تفسیر موضوعی (۲) قرآن و اقتصاد	۳۲	تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه اقتصاد همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران
۸	آشنایی با علوم سیاسی	۳۲	آشنایی با کلیات دانش سیاست
۹	تفسیر موضوعی (۳) قرآن و سیاست	۳۲	تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه سیاست همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
آشنایی با کلیات دانش مدیریت	۳۲	آشنایی با علم مدیریت	۱۰
تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه مدیریت همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۴) قرآن و مدیریت	۱۱
آشنایی با کلیات دانش جامعه‌شناسی	۳۲	آشنایی با جامعه‌شناسی	۱۲
تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه مطالعات دانش اجتماعی همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۵) قرآن و اجتماع	۱۳
آشنایی با کلیات دانش حقوق	۳۲	آشنایی با حقوق	۱۴
تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه دانش حقوق همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۶) قرآن و حقوق	۱۵
آشنایی با کلیات دانش تاریخ	۳۲	آشنایی با دانش تاریخ	۱۶
تفسیر آیات قرآن در حوزه دانش تاریخ همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۷) قرآن و تاریخ	۱۷
آشنایی با کلیات دانش روانشناسی	۳۲	آشنایی با روان‌شناسی	۱۸
تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه دانش روان‌شناسی همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۸)	۱۹

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
		قرآن و روان‌شناسی	
آشنایی با کلیات دانش هنر	۳۲	آشنایی با هنر	۲۰
تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه دانش هنر همراه با نقد و بررسی بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۹) قرآن و هنر	۲۱
	۶۷۲	جمع	

قرآن و علوم با گرایش قرآن و علوم طبیعی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۳۱۱۱۷۱۲

عنوان رشته: قرآن و علوم

عنوان گرایش: قرآن و علوم طبیعی

آخرین مرجع مصوب کننده: شورای عالی حوزه‌های علمیه

تاریخ تصویب: مرداد ماه ۱۳۹۷

شماره جلسه: ۹۴ (شورای گسترش) - مصوبه ۱۲۳۴ شورای عالی

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت‌ها
۷	دروس عمومی	۵۷۶
۸	دروس تخصصی	۹۷۶
۹	پایان نامه	۹۶
تعداد کل ساعت‌ها		۱۶۴۸

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، قرآن و علوم با گرایش «قرآن و علوم طبیعی» در مقطع سطح سه است.

تعریف

ماده ۲: رشته قرآن و علوم، دومین مقطع از رشته‌های حوزوی در حوزه دانشی قرآن است که در آن طلاب، تاریخ، منابع، مبانی و مسائل این رشته را در گرایش «علوم طبیعی» می‌آموزند و توانایی پاسخگویی به نیازهای مربوط و توان تدریس و تحقیق در حد تحلیل، بررسی و نقد آن را پیدا می‌کنند و در پایان، موفق به دریافت دانشنامه این رشته {و گرایش} در سطح سه می‌شوند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) شناخت منابع مطالعات مربوط به قرآن و علوم و ایجاد توان فهم آن؛
- ۲) ایجاد توان تدریس تفسیر علمی قرآن و مبانی آن در سطوح پایین‌تر؛
- ۳) افزایش توان تحقیق در حد تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت تألیف و ترجمه در زمینه تفسیر علمی قرآن؛
- ۴) تقویت توان پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات، پیرامون آیات علمی قرآن و رابطه قرآن با علوم؛
- ۵) تربیت طلاب متخلق و مستعد جهت ورود به سطوح بالاتر.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و اعتماد به نفس در مسائل علمی؛

- ۳) تأکید بر آموزش پژوهش‌محور؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۵) تأکید بر شناسایی استعدادهاي برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۶) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و دفاع از دین، مکتب و نظام اسلامی؛
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی؛
- ۸) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم؛
- ۹) تأکید بر استفاده از منابع اصیل و مهم در زمینه مطالعات پیرامون قرآن و علوم.

ضرورت‌ها

ماده ۵: ضرورت‌های رشته عبارتند از:

- ۱) جایگاه برجسته قرآن به عنوان اصلی‌ترین منبع معارف اسلامی و اهمیت تفسیر علمی به منظور توضیح آیات علمی قرآن؛
- ۲) رسالت حوزه در تربیت نیروی انسانی آشنا با مبانی و ضوابط تفسیر علمی قرآن؛
- ۳) نیاز جامعه علمی و دینی به شناخت معارف قرآن در حوزه علوم انسانی و طبیعی و پاسخ به شبهات در این زمینه.

نظام آموزشی رشته

ماده ۶: نظام آموزشی رشته عبارت است از:

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه، حداقل شش نیم‌سال و حداکثر هشت نیم‌سال است.

شرایط پذیرش

ماده ۷: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی، بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
 - ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو رشته علوم اسلامی با گرایش تفسیر و علوم قرآنی؛
- تبصره ۱:** پذیرش طلاب دارای مدرک حوزوی غیرمرتبط، مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- تبصره ۲:** اولویت پذیرش در این رشته با طلابی است که علاوه بر دروس حوزوی، فارغ‌التحصیل یکی از رشته‌های علوم انسانی یا طبیعی هستند.
- ۳) قبولی در سنجش علمی.

۱. در این نظام، هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان درس	تعداد ساعت‌ها
۱	دروس عمومی	۵۷۶
۲	دروس مشترک تخصصی همراه با پایان‌نامه	۷۳۶
۳	دروس تخصصی گرایش علوم انسانی	۳۵۲
	تعداد کل ساعت‌های گرایش‌ها با دروس عمومی	۱۶۶۴

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۹: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	زبان انگلیسی عمومی ۱، ۲، ۳ و ۴	۶۴+۲۴ نظری - عملی	ایجاد توان درک مطلب و ترجمه متون ساده انگلیسی
۲	علوم قرآنی	۳۲	آشنایی با اصطلاحات و مسائل اساسی پیرامون قرآن کریم
۳	مفردات قرآن	۳۲	شناخت معنا و صیغه برخی واژه‌های مهم و رایج در قرآن کریم، همراه با معرفی منابع آن
۴	تفسیر روایی	۳۲	قرائت بخش‌های پیچیده و اساسی تفاسیر روایی، همراه با معرفی منابع و متون تفسیر روایی

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت سیر تطور تفسیر از عهد رسالت تاکنون همراه با معرفی مهمترین مفسران و تفاسیر اهل تسنن	۳۲	تاریخ تفسیر و مفسران	۵
شناخت فصاحت، بلاغت و آرایه‌های ادبی و زیبایی‌های گفتاری آیات قرآن کریم	۳۲	بلاغت قرآن	۶
۲۴۸		جمع	

تبصه ۵: فارغ‌التحصیلان سطح ۲ گرایش تفسیر و علوم قرآن و طلابی که دروس فوق را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها از گذراندن این دروس معاف هستند.

ب) دروس عمومی

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت استدلالی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه	۳۲۰	فقه	۱
شناخت مباحث مهم اصولی طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه	۱۶۰	اصول	۲
ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه قرآن و علوم	۳۲	عربی معاصر	۳
تقویت توان تحقیق و پژوهش در مسائل میان‌رشته‌ای قرآن و علوم با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع	۳۲	روش تحقیق پیشرفته	۴
ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی	۳۲	روش تدریس	۵
۵۷۶		جمع	

ج) دروس تخصصی رشته «قرآن و علوم»

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	علوم قرآنی پیشرفته	۳۲	شناخت و بررسی تحلیلی و نقد دیدگاه قرآن‌پژوهان در مورد اهم مباحث علوم قرآنی تاثیرگذار در تفسیر مانند محکم و متشابه، نسخ و تحریف‌ناپذیری قرآن
۲	روش‌ها و مکاتب تفسیری (۲۰۱)	۶۴	شناخت و بررسی و نقد مهم‌ترین روش‌ها و مکاتب تفسیری قرآن همراه با نقد مکاتب غیر معتبر.
۳	مبانی و قواعد تفسیر	۳۲	شناخت و تحلیل زیر ساخت‌ها و پشتوانه‌های نظری تفسیر و قواعد تفسیری مفسران شیعه و بررسی و نقد مبانی و قواعد تفسیری اهل تسنن
۴	مباحث جدید دانش تفسیر	۳۲	شناخت، تحلیل و نقد دیدگاه‌ها در مورد مباحث جدید مطالعات تفسیری همچون زبان قرآن، هرمنوتیک، رابطه قرآن و فرهنگ زمانه
۵	تفسیر ترتیبی قرآن (۲۰۱)	۶۴	بررسی تفسیر سوره مبارکه رعد با روش ترتیبی با تاکید بر تبیین تفصیلی آیات علمی همراه با تحلیل و نقد دیدگاه‌های مهم‌ترین تفاسیر شیعه و اهل تسنن
۶	تفسیر ترتیبی قرآن (۴۰۳)	۶۴	بررسی تفسیر سوره مبارکه نحل با روش ترتیبی با تاکید بر تبیین تفصیلی آیات علمی همراه با تحلیل و نقد دیدگاه‌های مهم‌ترین تفاسیر شیعه و اهل تسنن
۷	معارف قرآن (۱)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث خداشناسی در قرآن با توجه به شبهات ۱
۸	معارف قرآن (۲)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث نبوت در قرآن با توجه به شبهات
۹	معارف قرآن (۳)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث امامت و ولایت در قرآن با توجه به شبهات
۱۰	معارف قرآن (۴)	۳۲	بررسی تحلیلی اهم مباحث معاد در قرآن با توجه به شبهات

۱. در تدوین سرفصل‌های دروس معارف قرآن ۱ تا ۴، ایجاد پیوند مباحث مطرح شده در این دروس با مباحث علوم انسانی و طبیعی، مورد توجه قرار گیرد.

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت مهم‌ترین جریان‌ها، شخصیت‌ها و تفسیرهای علمی قرآن همراه با نقد و بررسی آراء و برداشت‌های علمی آنان از قرآن	۳۲	جریان‌شناسی تفاسیر علمی و مفسران	۱۱
بررسی تحلیلی دیدگاه‌های موافقان و مخالفان در مورد اعجاز علمی قرآن حوزه علوم طبیعی و انسانی	۳۲	اعجاز علمی قرآن	۱۲
شناخت و بررسی مهم‌ترین دیدگاه‌ها در خصوص رابطه علم و دین با تاکید بر مباحث موثر در مطالعات میان رشته‌ای قرآن و علوم	۳۲	علم و دین	۱۳
شناخت مبانی، قواعد، اصول و آسیب‌های تفسیر علمی قرآن	۳۲	روش‌شناسی تفسیر علمی قرآن	۱۴
شناخت ماهیت استشراق، جریان‌ها و مکاتب آن همراه با بررسی و نقد منابع و آراء مهم خاورشناسان در مورد قرآن با تاکید بر آیات علمی آن	۳۲	قرآن و مستشرقان	۱۵
تسلط بر فهم متون انگلیسی در حوزه مطالعات قرآن و علوم	۶۴ عملی	زبان تخصصی (۲و۱)	۱۶
ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی در یکی از مسائل قرآن و علوم طبیعی	۹۶ عملی	پایان‌نامه	۱۷
	۷۳۶	جمع	

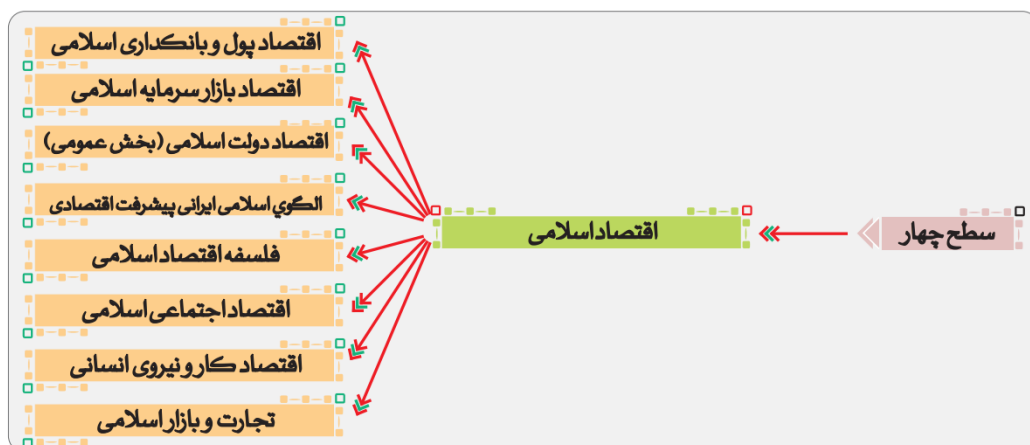
(د) دروس اختصاصی گرایش «قرآن و علوم طبیعی»

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	قرآن و علوم طبیعی	۳۲	شناخت و بررسی مبانی و قلمرو مطالعات قرآن و علوم طبیعی همراه با نقد دیدگاه‌ها در این زمینه
۲	حدیث و علوم بشری	۳۲	شناخت و تحلیل مبانی، قواعد و گونه‌های شرح احادیث علمی با تأکید بر احادیث حوزه علوم طبیعی
۳	فلسفه علوم طبیعی	۳۲	شناخت اهم مباحث مربوط به فلسفه‌های مضاف در حوزه علوم طبیعی با تأکید بر چیستی، چرایی و چگونگی آن
۴	آشنایی با نجوم	۳۲	آشنایی با کلیات دانش نجوم
۵	تفسیر موضوعی (۱) قرآن و کیهان‌شناسی	۳۲	تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه کیهان‌شناسی و اختر فیزیک همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران
۶	آشنایی با هیئت	۳۲	آشنایی با کلیات دانش هیئت
۷	تفسیر موضوعی (۲) قرآن و هیئت	۳۲	تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه هیئت همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران
۸	آشنایی با زیست‌شناسی	۳۲	آشنایی با کلیات دانش زیست‌شناسی
۹	تفسیر موضوعی (۳) قرآن و طبیعت	۳۲	تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه طبیعت و زیست‌شناسی همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
آشنایی با مبانی، منابع، قلمرو و شاخه‌های دانش طب (بهداشت و سلامت)	۳۲	کلیات طب (بهداشت و سلامت)	۱۰
تفسیر آیات علمی قرآن در حوزه بهداشت و سلامت (در ابعاد روحی، روانی و جسمی) همراه با نقد و بررسی دیدگاه‌های مفسران	۳۲	تفسیر موضوعی (۴) قرآن و سلامت	۱۱
	۳۵۲	جمع	

سطح چهار

...

تفسیر قرآن

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۲۲۱۱۱۸

عنوان رشته: اقتصاد اسلامی

عنوان گرایش: فلسفه اقتصاد اسلامی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۱۷	۲۸۰
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «اقتصاد اسلامی»	۲۷	۴۴۰
۴	دروس اختصاصی گرایش «فلسفه اقتصاد اسلامی»	۳۲	۵۱۲
جمع		۱۰۸	۱۷۷۶

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «اقتصاد اسلامی» با گرایش «فلسفه اقتصاد اسلامی» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «اقتصاد اسلامی» با گرایش «فلسفه اقتصاد اسلامی» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «اقتصاد اسلامی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «اقتصاد اسلامی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «اقتصاد اسلامی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش «اقتصاد اسلامی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «اقتصاد اسلامی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال^۱، درسی^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
 - ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته اقتصاد اسلامی در سطح سه؛
- تبصره ۱:** پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع اقتصاد اسلامی در این حوزه دانشی، مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- تبصره ۲:** پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر حوزه‌های دانشی و مشروط به داشتن مدرک متناسب با حوزه دانشی اقتصاد اسلامی از مجامع دانشگاهی، با تأیید معاونت آموزش حوزه‌های علمیه و مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- ۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
 - ۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۱۷	۲۸۰
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «اقتصاد اسلامی»	۲۷	۴۴۰
۴	دروس اختصاصی گرایش «فلسفه اقتصاد اسلامی»	۳۲	۵۱۲
	جمع	۱۰۸	۱۷۷۶

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	اقتصاد خرد (۱)	۱	۱۶	نظری	شناخت مباحث اصلی اقتصاد خرد شامل: عرضه و تقاضای کالا و بازارها
۲	اقتصاد خرد (۲)	۱	۱۶	نظری	شناخت مباحث اصلی اقتصاد خرد شامل: نظریه رفتار مصرف‌کننده و تولیدکننده، نظریه بازی‌ها و نظریه رفاه
۳	اقتصاد کلان (۱)	۱	۱۶	نظری	شناخت مباحث اصلی اقتصاد کلان شامل: تقاضای کل، عرضه کل، سیاست‌های اقتصادی
۴	اقتصاد کلان (۲)	۱	۱۶	نظری	شناخت مباحث اصلی اقتصاد کلان شامل: مدل‌های رشد و مکاتب کلان
۵	نظام اقتصاد اسلامی	۱	۱۶	نظری	آشنایی با تعریف، اهداف، ساختار، الگوهای رفتاری و روابط اقتصادی در نظام اقتصادی اسلام
۶	بازار سرمایه (۱)	۱	۱۶	نظری	شناخت بازار سرمایه متعارف شامل: بازارها، ابزارها و نهادهای مالی و نقد آن با رویکرد اسلامی
۷	بازار سرمایه (۲)	۱	۱۶	نظری	شناخت بازار سرمایه اسلامی شامل: بازار، ابزارها و نهادهای مالی

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۸	بانکداری (۱)	۱	۱۶	نظری	شناخت ماهیت و عملیات نظام بانکی متعارف و نقد آن با رویکرد اسلامی
۹	بانکداری (۲)	۱	۱۶	نظری	شناخت و بررسی الگوهای نظری و اجرایی نظام بانکی بدون ربا و اسلامی
۱۰	اقتصاد ایران	۱	۱۶	نظری	آشنایی با اقتصاد ایران شامل: بخش‌های اقتصادی (صنعت، خدمات، کشاورزی، تجارت) و برنامه‌های توسعه اقتصادی (برنامه‌های پیش و پس از انقلاب اسلامی) و رویکردهای اقتصادی
۱۱	اقتصاد بخش تعاونی	۱	۱۶	نظری	شناخت اقتصاد بخش تعاونی شامل: تعریف، مبانی، اهداف، اصول، جایگاه و الگوها
۱۲	اقتصاد بخش عمومی	۱	۱۶	نظری	شناخت اقتصاد بخش عمومی شامل: اهداف و وظایف اقتصادی دولت، درآمد، هزینه و تراز بودجه دولت
۱۳	اقتصاد بین‌الملل	۱	۱۶	نظری	شناخت اقتصاد بین‌الملل شامل: تجارت بین‌الملل، بازار ارز، تراز پرداخت‌ها و سیستم‌های پولی بین‌المللی
۱۴	اقتصاد پول	۱	۱۶	نظری	شناخت تطبیقی مباحث اقتصاد پول از نگاه اقتصاد متعارف و اسلامی شامل: ماهیت، وظایف و انواع پول، عرضه و تقاضای پول و بازار پولی
۱۵	اقتصاد مقاومتی	۱	۱۶	نظری	شناخت اقتصاد مقاومتی شامل: تعریف، مبانی، اهداف، اصول، الزامات، شاخص ها و سیاست‌ها

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱۶	اقتصادسنجی	۱	۱۶	نظری	آشنایی با روش‌های مختلف تحلیل داده‌ها در علم اقتصادسنجی
۱۷	روش تحقیق	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت روش فهم نظام‌مند و روش نقد نظام‌مند نظرات و اقوال علمی دانش اقتصاد اسلامی و کسب مهارت لازم
	جمع	۱۷	۲۸۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۲	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۳	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۴	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «اقتصاد اسلامی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	فقه الاقتصاد	۳	۴۸	نظری	بررسی اجتهادی موضوعات انتخابی مباحث فقه الاقتصاد (فقه اموال و معاملات)
۲	قواعد فقهی اقتصادی	۳	۴۸	نظری	بررسی اجتهادی برخی از قواعد فقهی باب اموال و معاملات مانند: قاعده تسلط، ید، ضمان، ما یضمن، احترام مال المسلم و عمله
۳	اقتصاد کلان اسلامی	۳	۴۸	نظری	شناخت تحلیلی مباحث اقتصاد کلان اسلامی شامل: تعریف، اهداف، روش، تقاضای کل،

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می‌یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					عرضه کل، سیاست‌های اقتصادی، نظریه مصرف کل، نظریه سرمایه‌گذاری کل و نظریه عرضه و تقاضای کل پول
۴	اقتصاد خرد اسلامی	۳	۴۸	نظری	شناخت تحلیلی مباحث اقتصاد خرد اسلامی شامل: تعریف، اهداف، روش، عرضه، تقاضا، بازار، نظریه رفتار مصرف‌کننده و تولیدکننده، نظریه بازی‌ها و نظریه رفاه
۵	اخلاق و اقتصاد اسلامی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مباحث اخلاق و اقتصاد اسلامی شامل: تعریف اخلاق اقتصادی، رابطه اخلاق و اقتصاد (در سطوح فلسفه، مکتب و هنجار) و فضایل و رذایل اخلاقی در اقتصاد
۶	اقتصاد اجتماعی و تعاونی (تطبیقی)	۳	۴۸	نظری	شناخت تحلیلی و تطبیقی مهم‌ترین مباحث اقتصاد اجتماعی و تعاونی در ادبیات اقتصاد متعارف و اقتصاد اسلامی
۷	اقتصاد منابع (تطبیقی)	۳	۴۸	نظری	شناخت تحلیلی و تطبیقی اقتصاد منابع در اقتصاد اسلامی و اقتصاد متعارف شامل: عرضه، تقاضا و تخصیص منابع طبیعی و نقش منابع طبیعی در رشد و توسعه پایدار
۸	تاریخ عقائد اقتصادی اندیشمندان مسلمان	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و تطبیقی تاریخ عقائد اقتصادی اندیشمندان شیعه و اهل تسنن
۹	روش‌شناسی علم اقتصاد (تطبیقی)	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و تطبیقی نظرات و دیدگاه‌های روش‌شناختی دانش اقتصاد اسلامی و متعارف

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت تحلیلی و تطبیقی نظریه‌های عدالت اقتصادی از دیدگاه اندیشمندان اقتصاد اسلامی و اقتصاد متعارف	نظری	۲	۳۲	نظریه‌های عدالت اقتصادی (تطبیقی)	۱۰
شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش اقتصاد اسلامی و کسب مهارت لازم	نظری - عملی	۱	۸ + ۱۶	روش تحقیق	۱۱
-	-	۲۷	۴۴۰	جمع	

تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر اجتهادی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۱۱۱۲۱۲

عنوان رشته: تفسیر ترتیبی

عنوان گرایش: تفسیر اجتهادی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «اجتهادی»	۳۸	۶۰۸
جمع		۱۱۴	۱۸۶۴

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر اجتهادی» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر اجتهادی» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال^۱، درسی^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته تفسیر با گرایش تفسیر ترتیبی؛
تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع تفسیر در این حوزه دانشی مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- ۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
- ۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «اجتهادی»	۳۸	۶۰۸
	جمع	۱۱۴	۱۸۶۴

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۲	تفسیر قرآن کریم با روش روایی-اجتهادی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره‌های تحریم، انسان و مجادله با روش روایی اجتهادی براساس تفاسیر جامع البیان، الصافی، ابن کثیر، کنز الدقائق
۳	تفسیر قرآن کریم با رویکرد کلامی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به موضوع توحید و نبوت (اهداف و رسالت‌ها و ... پیامبران) با محوریت سوره نحل؛ بر اساس تفاسیر جوامع الجامع و انوار التنزیل
۴	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۵	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعالیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۶	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۷	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۸	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۹	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۱۰	مکاتب تفسیری قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت و بررسی مقایسه‌ای مهم‌ترین مکاتب تفسیری (مانند: مکتب تفسیری امامیه، معتزله، اشاعره و سلفیه) و مهم‌ترین آثار آنها
۱۱	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربری آنها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۲	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
جمع		۲۳	۴۰۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۵	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۶	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۷	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۸	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	تفسیر ترتیبی قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیه الکرسی، سوره جمعه و سه آیه پایانی سوره حشر با گرایش تطبیقی، روایی، تنزیلی، عقلی و اجتهادی
۲	انسان‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه)؛ شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند،

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می‌یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					کمال جو، حقیقت گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس لوازمه، اماره به سوء و مطمئنه) و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبیات و خبائث و گرایش به طبیات و تنفر از خبائث)
۳	آسیب شناسی جریان‌های تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها
۴	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۵	روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه‌بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر
۶	روش تفسیر ترتیبی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر ترتیبی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با روش تفسیر موضوعی)، و شناخت تفسیر ترتیبی معیار (مانند: موافقت با اصول و

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر ترتیبی روشمند
۷	روش‌های نوین فهم متن	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن
۸	مبانی تفسیر فریقین	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مبانی مشترک و مختص فریقین در تفسیر قرآن
۹	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن حکیم، پیوستگی نظام مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف وحیانی، تبیین بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن
۱۰	روش تحقیق	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم
جمع		۱۹	۳۱۲	-	-

(د) دروس اختصاصی گرایش «تفسیر اجتهادی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱۱	تفسیر ترتیبی قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیه الکرسی، سوره جمعه و سه آیه پایانی سوره حشر با گرایش تطبیقی، روایی، تنزیلی، عقلی و اجتهادی
۱۲	انسان‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه): شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند، کمال جو، حقیقت‌گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام)، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس‌لوامه، اماره به سوء و مطمئن و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبیات و خبائث و گرایش به طبیات و تنفر از خبائث)
۱۳	آسیب‌شناسی جریان‌های تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱۴	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۱۵	روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه‌بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر
۱۶	روش تفسیر ترتیبی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر ترتیبی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با روش تفسیر موضوعی)، و شناخت تفسیر ترتیبی معیار (مانند: موافقت با اصول و قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر ترتیبی روشمند
۱۷	روش‌های نوین فهم متن	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن
۱۸	مبانی تفسیر فریقین	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مبانی مشترک و مختص فریقین در تفسیر قرآن
۱۹	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
حکیم، پیوستگی نظام مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف وحیانی، تبیان بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن					
شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم	نظری - عملی	۱	۸ + ۱۶	روش تحقیق	۲۰
-	-	۱۹	۳۱۲	جمع	

تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر تطبیقی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۱۱۱۲۱۳

عنوان رشته: تفسیر ترتیبی

عنوان گرایش: تفسیر تطبیقی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «تطبیقی»	۳۸	۶۰۸
جمع		۱۱۲	۱۸۶۴

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر تطبیقی» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر تطبیقی» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال^۱، درسی^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته تفسیر با گرایش تفسیر ترتیبی؛
تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع تفسیر در این حوزه دانشی مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- ۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
- ۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «تطبیقی»	۳۸	۶۰۸
	جمع	۱۱۲	۱۸۶۴

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۲	تفسیر قرآن کریم با روش روایی-اجتهادی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره‌های تحریم، انسان و مجادله با روش روایی اجتهادی براساس تفاسیر جامع البیان، الصافی، ابن کثیر، کنز الدقائق
۳	تفسیر قرآن کریم با رویکرد کلامی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به موضوع توحید و نبوت (اهداف و رسالت‌ها و ... پیامبران) با محوریت سوره نحل؛ بر اساس تفاسیر جوامع الجامع و انوار التنزیل
۴	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۵	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعالیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۶	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۷	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۸	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۹	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۱۰	مکاتب تفسیری قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت و بررسی مقایسه‌ای مهم‌ترین مکاتب تفسیری (مانند: مکتب تفسیری امامیه، معتزله، اشاعره و سلفیه) و مهم‌ترین آثار آنها
۱۱	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربردی آنها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۲	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
جمع		۲۳	۴۰۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۲	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۳	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۴	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	تفسیر ترتیبی قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیه الکرسی، سوره جمعه و سه آیه پایانی سوره حشر با گرایش تطبیقی، روایی، تنزیلی، عقلی و اجتهادی
۲	انسان‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه)؛ شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند،

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می‌یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					کمال جو، حقیقت گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس لواحه، اماره به سوء و مطمئنه) و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبیات و خبائث و گرایش به طبیات و تنفر از خبائث)
۳	آسیب شناسی جریان‌های تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها
۴	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۵	روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه‌بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر
۶	روش تفسیر ترتیبی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر ترتیبی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با روش تفسیر موضوعی)، و شناخت تفسیر ترتیبی معیار (مانند: موافقت با اصول و

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر ترتیبی روشمند
۷	روش‌های نوین فهم متن	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن
۸	مبانی تفسیر فریقین	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مبانی مشترک و مختص فریقین در تفسیر قرآن
۹	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن حکیم، پیوستگی نظام مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف و حیانی، تبیان بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن
۱۰	روش تحقیق	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم
جمع		۱۹	۳۱۲	-	-

(د) دروس اختصاصی گرایش «تفسیر تطبیقی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	روش تفسیر تطبیقی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر تطبیقی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با سایر گرایش‌های تفسیر تربیتی)، و شناخت تفسیر تطبیقی معیار (مانند: موافقت با اصول و قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر تطبیقی روشمند
۲	تفسیر سوره‌های انفطار و قیامت	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره‌های انفطار و قیامت با تأکید بر نقش تربیتی معاد و معاد جسمانی و رؤیت حق تعالی
۳	تفسیر سوره احزاب	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره احزاب با تأکید بر شناخت دقیق جایگاه پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله و فضیلت طهارت اهل بیت علیهم‌السلام و جریان ایمان و کفر و نفاق
۴	تفسیر سوره اخلاص	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره اخلاص با محوریت توحید و شرک ذاتی و صفاتی
۵	تفسیر سوره انسان	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره انسان با محوریت فضایل و مناقب اهل بیت علیهم‌السلام
۶	تفسیر سوره حمد	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره حمد و بخشی از آیات اول تا یکصد و هفتم سوره انعام با محوریت توحید و شرک ربوبی، الوهی و عبادی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۷	تفسیر سوره مائده	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی ۷۰ آیه اول سوره مائده جهت شناخت حق ولایت اهل بیت علیهم السلام، احکام فقهی و باورها و منش‌های اهل کتاب
۸	تفسیر سوره منافقون	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره منافقون و آیات ۱۳۶ تا ۱۴۶ سوره نساء، آیات ۶۱ تا ۷۲ سوره توبه و باتوجه به بخشی از آیات ۱۲ تا ۷۳ سوره احزاب جهت شناخت ابعاد اعتقادی، اجتماعی و سیاسی جریان نفاق
۹	تفسیر سوره‌های ممتحنه و حجرات	۲	۳۲	نظری	تفسیر تطبیقی سوره‌های ممتحنه و حجرات با محوریت شناخت بخشی از مناسبات سیاسی و اجتماعی در قرآن
۱۰	منطق فهم حدیث و اعتبارسنجی آن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و قواعد فهم حدیث و اعتبارسنجی از دیدگاه فریقین با تأکید بر روایات تفسیری
۱۱	رساله علمی	۱۸	۲۸۸	نظری	ارائه یک پژوهش جامع با رویکرد اجتهادی و نظریه‌پردازانه در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش و ارزیابی دقیق نظریات و آراء مربوطه بر اساس منابع اسلامی (قرآن، سنت و عقل)
جمع		۳۸	۶۰۸	—	—

تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر تنزیلی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۱۱۲۱۱

عنوان رشته: تفسیر ترتیبی

عنوان گرایش: تفسیر تنزیلی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «تنزیلی»	۴۱	۶۸۸
جمع		۱۱۷	۱۹۴۴

کلیات و برنامه درسی رشته

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر تنزیلی» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر تنزیلی» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال^۱، درسی^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- (۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- (۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته تفسیر با گرایش تفسیر ترتیبی؛
تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع تفسیر در این حوزه دانشی مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- (۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
- (۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۴	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «تنزیلی»	۴۱	۶۸۸
	جمع	۱۱۷	۱۹۴۴

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۲	تفسیر قرآن کریم با روش روایی-اجتهادی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره‌های تحریم، انسان و مجادله با روش روایی اجتهادی براساس تفاسیر جامع البیان، الصافی، ابن کثیر، کنز الدقائق
۳	تفسیر قرآن کریم با رویکرد کلامی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به موضوع توحید و نبوت (اهداف و رسالت‌ها و ... پیامبران) با محوریت سوره نحل؛ بر اساس تفاسیر جوامع الجامع و انوار التنزیل
۴	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۵	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعالیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۶	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۷	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۸	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۹	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۱۰	مکاتب تفسیری قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت و بررسی مقایسه‌ای مهم‌ترین مکاتب تفسیری (مانند: مکتب تفسیری امامیه، معتزله، اشاعره و سلفیه) و مهم‌ترین آثار آنها
۱۱	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربرست آنها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۲	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
	جمع	۲۳	۴۰۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۲	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۳	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۴	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر تربیتی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	تفسیر تربیتی قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر تربیتی آیه الکرسی، سوره جمعه و سه آیه پایانی سوره حشر با گرایش تطبیقی، روایی، تنزیلی، عقلی و اجتهادی
۲	انسان‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه)؛ شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند،

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می‌یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					کمال جو، حقیقت گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس لواحه، اماره به سوء و مطمئنه) و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبیات و خبائث و گرایش به طبیات و تنفر از خبائث)
۳	آسیب شناسی جریان‌های تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها
۴	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۵	روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه‌بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر
۶	روش تفسیر ترتیبی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر ترتیبی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با روش تفسیر موضوعی)، و شناخت تفسیر ترتیبی معیار (مانند: موافقت با اصول و

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعلیم وحی) و توانمندساختن قرآن پژوهان برای اجرای تفسیر ترتیبی روشمند					
ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن	نظری	۲	۳۲	روش‌های نوین فهم متن	۷
ارزیابی انتقادی و تسلط بر مبانی مشترک و مختص فریقین در تفسیر قرآن	نظری	۲	۳۲	مبانی تفسیر فریقین	۸
بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن حکیم، پیوستگی نظام مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف و حیانی، تبیان بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن	نظری	۲	۳۲	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۹
شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم	نظری - عملی	۱	۸ + ۱۶	روش تحقیق	۱۰
-	-	۱۹	۳۱۲	جمع	

(د) دروس اختصاصی گرایش «تفسیر تنزیلی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	منطق فهم حدیث و اعتبارسنجی آن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و قواعد فهم حدیث و اعتبارسنجی از دیدگاه فریقین با تأکید بر روایات تفسیری
۲	مبانی و اصول تفسیر تنزیلی	۲	۳۲	نظری	بررسی استدلالی و تحلیلی مبانی و اصول تصویری و تصدیقی فهم و تفسیر قرآن بر اساس ترتیب نزول
۳	قواعد تفسیر تنزیلی	۲	۳۲	نظری	بررسی استدلالی و تحلیلی قواعد کاربردی تفسیر تنزیلی
۴	روش تفسیر تنزیلی	۳	۴۸	نظری	بررسی عمیق و تسلط بر روش تفسیر تنزیلی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با سایر گرایش‌های دیگر تفسیر ترتیبی)، و شناخت تفسیر تنزیلی معیار (مانند: موافقت با اصول و قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندسازی قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر تنزیلی روشمند
۵	تفسیر تنزیلی ۱	۳	۳۲ + ۳۲	نظری - عملی	تسلط بر مهمترین مهارت‌ها جهت پیاده سازی مبانی، اصول و قواعد تفسیر تنزیلی در چند سوره مکی
۶	تفسیر تنزیلی ۲	۳	۳۲ + ۳۲	نظری - عملی	تسلط بر مهمترین مهارت‌ها جهت پیاده سازی مبانی، اصول و قواعد تفسیر تنزیلی در چند سوره مدنی

اهداف	نوع درس	ساعت	واحد	عنوان درس	ردیف
بررسی استدلالی، تحلیلی و نقادانه سیر تکوین و تطور گونه‌های تفسیر تنزیلی	نظری	۳۲	۲	تاریخ تحلیلی تفسیر تنزیلی	۷
بررسی و تحلیل نقادانه اشتراکات و تمایزهای برونادهای تفسیری در تفاسیر ترتیب نزولی	نظری	۳۲	۲	بررسی تطبیقی تفاسیر تنزیلی	۸
بررسی استدلالی و تحلیلی روش‌های قرآن در فرهنگ‌سازی و تمدن‌سازی	نظری	۳۲	۲	فرهنگ و تمدن سازی با رویکرد تفسیر تنزیلی	۹
بررسی استدلالی و تحلیلی روش‌های قرآن در نهادینه کردن آموزه‌های اعتقادی، اخلاقی، یا فقهی	نظری	۳۲	۲	الگوی تربیت با رویکرد تفسیر تنزیلی	۱۰
ارائه یک پژوهش جامع با رویکرد تنزیلی و نظریه‌پردازانه در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش و ارزیابی دقیق نظریات و آراء مربوطه بر اساس منابع اسلامی (قرآن، سنت و عقل)	نظری	۲۸۸	۱۸	رساله علمی	۱۱
—	—	۶۸۸	۴۱	جمع	

تفسیر ترتیبی با گرایش تفسیر روایی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۱۱۱۲۱۴

عنوان رشته: تفسیر ترتیبی

عنوان گرایش: تفسیر روایی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «روایی»	۳۶	۵۷۶
جمع		۱۱۰	۱۸۳۲

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر روایی» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «تفسیر ترتیبی» با گرایش «تفسیر روایی» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «تفسیر ترتیبی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته تفسیر با گرایش تفسیر ترتیبی؛
تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع تفسیر در این حوزه دانشی مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- ۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
- ۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۲۳	۴۰۰
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»	۱۹	۳۱۲
۴	دروس اختصاصی گرایش «روایی»	۳۶	۵۷۶
	جمع	۱۱۰	۱۸۳۲

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۲	تفسیر قرآن کریم با روش روایی-اجتهادی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی سوره‌های تحریم، انسان و مجادله با روش روایی اجتهادی براساس تفاسیر جامع البیان، الصافی، ابن کثیر، کنز الدقائق
۳	تفسیر قرآن کریم با رویکرد کلامی	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیات قرآن کریم ناظر به موضوع توحید و نبوت (اهداف و رسالت‌ها و ... پیامبران) با محوریت سوره نحل؛ بر اساس تفاسیر جوامع الجامع و انوار التنزیل
۴	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۵	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعالیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۶	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۷	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۸	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آنها درباره قرآن
۹	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۱۰	مکاتب تفسیری قرآن کریم	۲	۳۲	نظری	شناخت و بررسی مقایسه‌ای مهم‌ترین مکاتب تفسیری (مانند: مکتب تفسیری امامیه، معتزله، اشاعره و سلفیه) و مهم‌ترین آثار آنها
۱۱	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربری آنها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۲	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
جمع		۲۳	۴۰۰	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۲	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۳	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۴	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر ترتیبی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	تفسیر ترتیبی قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر ترتیبی آیه الکرسی، سوره جمعه و سه آیه پایانی سوره حشر با گرایش تطبیقی، روایی، تنزیلی، عقلی و اجتهادی
۲	انسان‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه)؛ شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند،

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می‌یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					کمال جو، حقیقت گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس لوازمه، اماره به سوء و مطمئنه) و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبیات و خبائث و گرایش به طبیات و تنفر از خبائث)
۳	آسیب شناسی جریان‌های تفسیری	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها
۴	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۵	روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه‌بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر
۶	روش تفسیر ترتیبی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر ترتیبی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با روش تفسیر موضوعی)، و شناخت تفسیر ترتیبی معیار (مانند: موافقت با اصول و

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر ترتیبی روشمند
۷	روش‌های نوین فهم متن	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن
۸	مبانی تفسیر فریقین	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مبانی مشترک و مختص فریقین در تفسیر قرآن
۹	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن حکیم، پیوستگی نظام مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف و حیانی، تبیان بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن
۱۰	روش تحقیق	۱	۸ + ۱۶	نظری - عملی	شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم
جمع		۱۹	۳۱۲	-	-

د) دروس اختصاصی گرایش «تفسیر روایی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	روش تفسیر روایی	۲	۳۲	نظری	بررسی عمیق و تسلط بر روش تفسیر روایی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با سایر گرایش‌های دیگر تفسیر ترتیبی)، و شناخت تفسیر روایی معیار (مانند: موافقت با اصول و قواعد تفسیر و احکام قطعی عقلی و هماهنگی با سایر تعالیم وحی) و توانمندسازی قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر روایی روشمند
۲	تفسیر سوره‌های انفطار، قیامت، واقع و الرحمن	۲	۳۲	نظری	تفسیر اجتهادی سوره‌های انفطار، قیامت، واقع و الرحمن بر اساس روایات تفسیری با تأکید بر نقش تربیتی معاد و معاد جسمانی و رؤیت حق تعالی
۳	تفسیر سوره احزاب	۲	۳۲	نظری	تفسیر روایی - اجتهادی سوره احزاب بر اساس روایات تفسیری با تأکید بر شناخت دقیق جایگاه پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله و فضیلت طهارت اهل بیت علیهم‌السلام و جریان ایمان و کفر و نفاق
۴	تفسیر سوره حمد، توحید و انعام	۲	۳۲	نظری	تفسیر روایی - اجتهادی سوره حمد، توحید و بخشی از آیات اول تا ۱۰۷ سوره انعام بر اساس روایات تفسیری با محوریت توحید و شرک ذاتی و صفاتی؛ ربوبی، الوهی و عبادی
۵	تفسیر سوره مائده	۲	۳۲	نظری	تفسیر روایی - اجتهادی ۷۰ آیه اول سوره مائده بر اساس روایات تفسیری جهت شناخت

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
					حق ولایت اهل بیتعلیه‌م‌السلام، احکام فقهی و باورها و منش‌های اهل کتاب
۶	تفسیر سوره منافقون	۲	۳۲	نظری	تفسیر روایی - اجتهادی سوره منافقون و آیات ۱۳۶ تا ۱۴۶ سوره نساء، آیات ۶۱ تا ۷۲ سوره توبه و با توجه به بخشی از آیات ۱۲ تا ۷۳ سوره احزاب بر اساس روایات تفسیری جهت شناخت ابعاد اعتقادی، اجتماعی و سیاسی جریان نفاق
۷	تفسیر سوره‌های ممتحنه و حجرات	۲	۳۲	نظری	تفسیر روایی - اجتهادی سوره‌های ممتحنه و حجرات بر اساس روایات تفسیری با محوریت شناخت بخشی از مناسبات سیاسی و اجتماعی در قرآن
۸	اعتبارسنجی احادیث	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و قواعد اعتبارسنجی احادیث با تأکید بر روایات تفسیری
۹	منطق فهم حدیث	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و قواعد فهم حدیث با تأکید بر روایات تفسیری
۱۰	رساله علمی	۱۸	۲۸۸	نظری	ارائه یک پژوهش جامع با رویکرد اجتهادی و نظریه‌پردازانه در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش و ارزیابی دقیق نظریات و آراء مربوطه بر اساس منابع اسلامی (قرآن، سنت و عقل)
جمع		۳۶	۵۷۶	-	-

تفسیر موضوعی با گرایش اخلاق

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۱۱۱۲۱۴

عنوان رشته: تفسیر موضوعی

عنوان گرایش: اخلاق

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۲۱	۳۶۸
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر موضوعی»	۱۸	۲۸۸
۴	دروس اختصاصی گرایش «اخلاق»	۳۷	۶۰۰
جمع		۱۰۸	۱۸۰۰

کلیات و برنامه درسی رشته

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «تفسیر موضوعی» با گرایش «اخلاق» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «تفسیر موضوعی» با گرایش «اخلاق» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازی جهت تولید علم و توسعه دانش «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال، درسی^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته تفسیر با گرایش تفسیر موضوعی؛
تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع تفسیر در این حوزه دانشی مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- ۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
- ۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۲۱	۳۶۸
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر موضوعی»	۱۸	۲۸۸
۴	دروس اختصاصی گرایش «اخلاق»	۳۷	۶۰۰
	جمع	۱۰۸	۱۸۰۰

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۲	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۳	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعلیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن
۴	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۵	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن
۶	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۷	معرفت‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه نظام معرفت‌شناختی شامل: تعریف، انواع، شرایط و محدودیت‌های معرفت، معیار صدق و روش‌های دستیابی به معرفت
۸	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۹	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربردی آن‌ها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۰	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
۱۱	نظام سیاسی و حاکمیت دینی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در عرصه نظام سیاسی و حاکمیت دینی شامل: مبانی، مشروعیت، اهداف، اصول، وظایف و راهبردهای حکومت دینی در قرآن
جمع		۲۱	۳۶۸	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۲	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۳	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۴	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر موضوعی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	روش اهل بیت علیهم السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل بیت علیهم السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل بیت علیهم السلام در تفسیر (با تأکید بر روش تفسیر موضوعی)
۲	روش تفسیر موضوعی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر موضوعی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی ها و تمایز با روش تفسیر ترتیبی)، و شناخت تفسیر

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
موضوعی معیار (مانند: موافقت با اصول و قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن‌پژوهان برای اجرای تفسیر موضوعی روشمند					
شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها	نظری	۲	۳۲	آسیب شناسی جریان‌های تفسیری	۳
بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه)؛ شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند، کمال جو، حقیقت‌گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام)، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس‌لوامه، اماره به سوء و مطمئن) و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبییات و خبائث و گرایش به طبییات و تنفر از خبائث)	نظری	۲	۳۲	انسان‌شناسی در قرآن	۴

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۵	توحید و نظام اخلاقی قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر جایگاه توحید و نقش شئون و مراتب آن در ابعاد بینشی، ارزشی و انگیزشی در نظام اخلاقی قرآن
۶	توحید و نظام اعتقادی قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر جایگاه توحید و نقش شئون و مراتب آن در ابعاد بینشی، ارزشی و انگیزشی در نظام اعتقادی قرآن
۷	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۸	روش‌های نوین فهم متن	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن
۹	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن حکیم، پیوستگی نظام‌مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف و حیانی، تبیان بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن
	جمع	۱۸	۲۸۸	—	—

د) دروس اختصاصی گرایش «اخلاق»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	اخلاق فضیلت در قرآن ۱	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مهم‌ترین مباحث اخلاق بندگی و فردی در قرآن و راهکارهای ایجاد ملکات و فضائل اخلاقی
۲	اخلاق فضیلت در قرآن ۲	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مهم‌ترین مباحث اخلاق اجتماعی (ایمانی و انسانی) در قرآن و راهکارهای ایجاد ملکات و فضائل اخلاقی
۳	روش استنباط گزاره‌های اخلاقی ۱	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی، اصول و قواعد استنباط گزاره‌ها و حکم اخلاقی از قرآن و احادیث (گفتار) معصومان علیهم‌السلام
۴	روش استنباط گزاره‌های اخلاقی ۲	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی، اصول و قواعد استنباط گزاره‌ها و حکم اخلاقی از قرآن و سیره (رفتار) معصومان علیهم‌السلام
۵	ارزیابی مکاتب اخلاقی مسلمین با معیار قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی تحلیلی و ارزیابی انتقادی مکاتب اخلاقی مسلمین (عقلی، نقلی، عرفانی و تلفیقی) با معیار قرآن
۶	ارزیابی نظریه‌های اخلاق هنجاری با معیار قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی تحلیلی و ارزیابی انتقادی نظریه‌های اخلاق هنجاری و ارزیابی آن‌ها با معیار قرآن
۷	ارزیابی نظریه‌های فرا اخلاق با معیار قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی تحلیلی و ارزیابی انتقادی نظریه‌های فرا اخلاق و ارزیابی آن‌ها با معیار قرآن

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
بررسی اجتهادی و تسلط بر مهم‌ترین مباحث اصول و روش‌های اهل‌بیت علیهم‌السلام در تربیت اخلاقی	نظری	۲	۳۲	تربیت اخلاقی در سیره اهل‌بیت علیهم‌السلام	۸
بررسی اجتهادی و تسلط بر ویژگی‌های تربیت اخلاقی در قرآن؛ مانند: هدفمند، واقع‌بینانه، جامعیت، همگانی، تدریجی و دارای ضمانت اجرایی	نظری	۲	۳۲	ویژگی‌های تربیت اخلاقی در قرآن	۹
شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم	نظری - عملی	۱	۸ + ۱۶	روش تحقیق	۱۰
ارائه یک پژوهش جامع با رویکرد اجتهادی و نظریه‌پردازانه در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش و ارزیابی دقیق نظریات و آراء مربوطه بر اساس منابع اسلامی (قرآن، سنت و عقل)	نظری	۱۸	۲۸۸	رساله علمی	۱۱
-	-	۳۷	۶۰۰	جمع	

تفسیر موضوعی با گرایش اعتقادی

شناسنامه رشته

کد رشته: ۴۱۱۱۲۱۲

عنوان رشته: تفسیر موضوعی

عنوان گرایش: اعتقادی

آخرین مرجع مصوب کننده: کمیسیون مراکز تخصصی

تاریخ تصویب: مهر ماه ۱۴۰۳

شماره جلسه: ۱۵۹

عناوین و مشخصات کلی دروس:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش نیاز	۲۱	۳۶۸
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر موضوعی»	۱۸	۲۸۸
۴	دروس اختصاصی گرایش «اعتقادی»	۳۷	۶۰۰
جمع		۱۰۸	۱۸۰۰

عنوان رشته

ماده ۱: عنوان رشته، سطح چهار «تفسیر موضوعی» با گرایش «اعتقادی» است.

تعریف

ماده ۲: سطح چهار آموزشی - پژوهشی «تفسیر موضوعی» با گرایش «اعتقادی» چهارمین مقطع از تحصیلات حوزوی است، که طلاب پس از گذراندن این دوره، توان تدریس، تحقیق، نقد، ارائه نظریه، و پاسخ به نیازهای علمی و تخصصی این رشته را کسب کرده و پس از دفاع از رساله، دانشنامه سطح چهار این رشته و گرایش را دریافت می‌کنند.

اهداف

ماده ۳: اهداف رشته عبارتند از:

- ۱) تسلط بر مبانی، مکاتب، آراء و مسائل «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۲) تقویت توان پژوهش در حد تحلیل، نقد و ارائه نظریه در مسائل «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۳) ارتقاء توان پاسخگویی به نیازهای علمی و تخصصی «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۴) تأمین پژوهشگر مورد نیاز و زمینه‌سازي جهت تولید علم و توسعه دانش «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه؛
- ۵) تأمین استاد مورد نیاز برای تدریس تخصصی در موضوعات و مسائل «تفسیر موضوعی» و گرایش مربوطه.

سیاست‌ها

ماده ۴: سیاست‌های اجرایی رشته عبارتند از:

- ۱) اهتمام به تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت استقلال فکری و علمی طلاب؛
- ۳) اهتمام به تقویت تعبد و تعهد دینی و ترویج و دفاع از عقاید و هویت شیعه امامیه؛
- ۴) تأکید بر بهره‌گیری از ابزارها و روش‌های کارآمد آموزشی و پژوهشی؛
- ۵) اهتمام به سنت‌های حسنه حوزوی؛
- ۶) اهتمام به دروس خارج فقه و اصول و نظارت بر اجرای آن.
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و مهارتی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) اهتمام به تأمین نیازهای علمی نظام و جامعه اسلامی در این رشته؛
- ۹) تأکید بر شناسایی و تشویق استعدادهای برتر در زمینه تحقیق، تدریس و تبلیغ؛
- ۱۰) اهتمام به رویکرد نقادانه و نظریه‌پردازانه، با طرح دیدگاه‌های چالشی مرتبط با رشته؛
- ۱۱) اهتمام به تقویت مبانی نظام مقدس اسلامی و ترویج ارزش‌های آن؛
- ۱۲) تأکید بر بهره‌گیری از زبان تخصصی رشته در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی.

نظام آموزشی رشته

ماده ۵: نظام آموزشی این رشته و گرایش به صورت نیم‌سال^۱ و حضوری است و بدون

احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، حداقل هشت و حداکثر ده نیم‌سال خواهد بود.

تبصره: حداکثر مدت تحصیل در موارد اضطراری، بدون احتساب زمان تدوین پایان‌نامه، دوازده نیم‌سال است.

۱. در این نظام هر درس به صورت مستقل ارزیابی می‌شود و قبولی یا رد در یک درس، تأثیری در قبولی یا رد دروس دیگر ندارد.

شرایط پذیرش

ماده ۶: شرایط پذیرش عبارت است از:

- ۱) احراز صلاحیت‌های عمومی و اخلاقی بر اساس آیین‌نامه‌های مصوب؛
- ۲) دارا بودن مدرک علمی سطح سه از رشته تفسیر با گرایش تفسیر موضوعی؛
تبصره: پذیرش طلاب دارای مدرک علمی سطح سه در سایر رشته‌ها و گرایش‌های موضوع تفسیر در این حوزه دانشی مشروط به گذراندن دروس پیش‌نیاز، مجاز است.
- ۳) قبولی در آزمون ورودی دروس تخصصی، زبان تخصصی و مصاحبه علمی؛
- ۴) احراز توانایی‌های لازم در مهارت‌های خواندن، درک مطلب و نگارش به زبان عربی از طریق برگزاری آزمون و یا ارائه مدرک معتبر.

مشخصات کلی برنامه درسی

ماده ۷: عناوین و مشخصات کلی دروس عبارت است از:

ردیف	عنوان	واحد	ساعت
۱	دروس پیش‌نیاز	۲۱	۳۶۸
۲	دروس عمومی	۳۲	۵۴۴
۳	دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر موضوعی»	۱۸	۲۸۸
۴	دروس اختصاصی گرایش «اعتقادی»	۳۷	۶۰۰
	جمع	۱۰۸	۱۸۰۰

مشخصات تفصیلی برنامه درسی

ماده ۸: عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

الف) دروس پیش‌نیاز^۱

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۱	تفسیر آیات مشکل	۲	۳۲	نظری	تفسیر صحیح از آیات مشکل قرآن و پاسخ به شبهات مرتبط با آن
۲	زبان قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت منطق حاکم بر زبان قرآن جهت فهم صحیح از مقاصد قرآن
۳	قرآن از نگاه قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی قرآن از نگاه قرآن در ابعاد حقیقت قرآن، نام‌ها و اوصاف قرآن، ویژگی‌های قرآن نسبت به دیگر کتب آسمانی، اهداف قرآن، نظام تعلیم قرآن، شیوه‌های بیان معارف در قرآن
۴	قرآن و عهدین	۱	۱۶	نظری	بررسی سند عهدین و مقایسه محتوای قرآن و عهدین، به ویژه در مسائل و مباحث اعتقادی و اجتماعی
۵	مستشرقان و علوم قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی جریان‌های خاورشناسان در عرصه علوم قرآنی همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن
۶	مستشرقان و مطالعات قرآنی	۲	۳۲	نظری	شناخت جریان‌های قرآن‌پژوهی خاورشناسان همراه با نقد مهم‌ترین آراء آن‌ها درباره قرآن

۱. طلابی که هر یک از دروس پیش‌نیاز را در مراکز معتبر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن همان درس معاف هستند.

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	هدف درس
۷	معرفت‌شناسی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در حوزه نظام معرفت‌شناختی شامل: تعریف، انواع، شرایط و محدودیت‌های معرفت، معیار صدق و روش‌های دستیابی به معرفت
۸	مفردات پایه در قرآن	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی مفاهیم پایه (کلیدی) در قرآن کریم برای بسترسازی تدبر و تفسیر نظام‌مند از قرآن
۹	منطق تفسیر قرآن کریم	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین مبانی و قواعد تفسیری و کاربردی آن‌ها در تفسیر قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم
۱۰	منطق فهم احادیث تفسیری	۲	۱۶ + ۳۲	نظری - عملی	شناخت تحلیلی مهم‌ترین قواعد و روش فهم احادیث تفسیری و کسب مهارت‌های لازم
۱۱	نظام سیاسی و حاکمیت دینی در قرآن	۲	۳۲	نظری	تفسیر آیات قرآن در عرصه نظام سیاسی و حاکمیت دینی شامل: مبانی، مشروعیت، اهداف، اصول، وظایف و راهبردهای حکومت دینی در قرآن
جمع		۲۱	۳۶۸	-	-

ب) دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	خارج فقه عمومی	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج
۲	خارج اصول فقه	۱۵	۲۴۰	نظری	بررسی اجتهادی مسائل مهم اصول فقه طبق برنامه مرکز مدیریت در دروس خارج ^۱
۳	تحقیق علمی ۱	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
۴	تحقیق علمی ۲	۱	۳۲	عملی	ارائه یک مقاله علمی در موضوعات و مباحث مرتبط با رشته
جمع		۳۲	۵۴۴	—	—

ج) دروس تخصصی مشترک رشته «تفسیر موضوعی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱	روش اهل بیت علیهم السلام در تفسیر	۲	۳۲	نظری	استنباط و تدوین روش اهل بیت علیهم السلام در تفسیر قرآن کریم بر اساس طبقه‌بندی روایات، تدوین معیارها و راهبردهای اهل بیت علیهم السلام در تفسیر (با تأکید بر روش تفسیر موضوعی)
۲	روش تفسیر موضوعی	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر روش تفسیر موضوعی (مبانی، قواعد، امتیازها، کاستی‌ها و تمایز با روش تفسیر ترتیبی)، و شناخت تفسیر

۱. درس خارج اصول به مباحثی از اصول اختصاص می‌یابد که در حل مسائل رشته تخصصی و استنباط آن از متون آیات و روایات کاربرد بیشتری داشته باشد.

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
موضوعی معیار (مانند: موافقت با اصول و قواعد تفسیر و با روایات و احکام قطعی عقلی و هماهنگ با سایر تعالیم وحی) و توانمندساختن قرآن پژوهان برای اجرای تفسیر موضوعی روشمند					
شناخت تحلیلی آسیب‌های مهم‌ترین جریان‌های تفسیری به ویژه در عصر حاضر؛ مانند: تفسیر استنطاقی، عصری، علمی تجربی، انتقادی، سلفی معاصر، اجتماعی، ادبی معاصر، قرآن‌گرایانه، جامع اجتهادی و ارزیابی آن‌ها	نظری	۲	۳۲	آسیب شناسی جریان‌های تفسیری	۳
بررسی اجتهادی و تسلط بر اوصاف و ویژگی‌های انسان از دیدگاه قرآن در شئون عقاید، اخلاق و اعمال (فقه)؛ شامل: اوصاف مشترک (مانند: انتخابگر، جاودانه، هدفمند، کمال جو، حقیقت‌گرا، آگاه به خویش و نیکوترین قوام)، اوصاف در عقائد (مانند: سرشت توحیدی، حامل امانت، دارای عهد و پیمان)، اوصاف در اخلاق (مانند: ملهم به درک خوبی و گرایش به آن، اثرپذیر از محیط، تغییرپذیر، ستیز نهانی در اندرون، دارای مراتب نفس‌لوامه، اماره به سوء و مطمئنه) و اوصاف در فقه (مانند: تکلیف‌پذیر، تکلیف‌گریز، محدود در علم و طاقت، درک طبییات و خبائث و گرایش به طبییات و تنفر از خبائث)	نظری	۲	۳۲	انسان‌شناسی در قرآن	۴

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۵	توحید و نظام اخلاقی قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر جایگاه توحید و نقش شئون و مراتب آن در ابعاد بینشی، ارزشی و انگیزشی در نظام اخلاقی قرآن
۶	توحید و نظام اعتقادی قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر جایگاه توحید و نقش شئون و مراتب آن در ابعاد بینشی، ارزشی و انگیزشی در نظام اعتقادی قرآن
۷	جریان‌شناسی حدیث‌پژوهی معاصر	۲	۳۲	نظری	شناخت تحلیلی و ارزیابی انتقادی جریان‌های حدیث‌پژوهی معاصر (نیم قرن اخیر)
۸	روش‌های نوین فهم متن	۲	۳۲	نظری	ارزیابی انتقادی و تسلط بر مباحث روش‌های نوین فهم متن؛ مانند: معناشناسی، زبان قرآن، تحلیل گفتمان و کاربردهای آن‌ها در فهم و تفسیر قرآن
۹	مرجعیت قرآن در پاسخ به نیازها	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مبانی و اصول مرجعیت قرآن کریم در پاسخ به نیازهای علمی و عملی حیات فردی و اجتماعی و مادی و معنوی انسان؛ مانند: نیاز دائمی انسان به وحی، امکان فهم و تفسیرپذیری قرآن حکیم، پیوستگی نظام‌مند معارف قرآن و عدم تعارض در معارف و حیانی، تبیان بودن قرآن نسبت به همه چیز، اولویت تفسیر قرآن به قرآن، تقدیم آیات بر روایات در فهم و تفسیر و نیز موافقت نظریه‌ها با قرآن یا عدم مخالفت با آن
	جمع	۱۸	۲۸۸	–	–

(د) دروس اختصاصی گرایش «اعتقادی»

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱۲	امامت در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر معارف محوری قرآن کریم در آموزه امامت (مانند: ضرورت، معنا و رتبه امامت و علم، عصمت و شئون امام) و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران و نقد شبهات
۱۳	ایمان و کفر	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر آموزه ایمان و کفر در قرآن کریم؛ مانند: وجوه معنایی ایمان و کفر، حقیقت ایمان و رابطه آن با معرفت، مراتب، ابعاد و گونه‌های ایمان و نیز رابطه ایمان و عمل صالح و جایگاه آن‌ها در نظام هدایت قرآن
۱۴	توحید و شرک ذاتی، صفاتی و افعالی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مباحث توحید و شرک ذاتی، صفاتی و افعالی در قرآن کریم و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران درباره رابطه ذات و صفات (مانند: صفات عین ذات و صفات نیابت از ذات) و صفات خبری و ارزیابی نظریه توحید اسماء و صفات سلفیان و نیز رابطه توحید افعالی و نظام علّی
۱۵	توحید و شرک ربوبی، الوهی و عبادی در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر مباحث توحید و شرک ربوبی و توحید و شرک الوهی و عبادی در قرآن کریم و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران با تأکید بر ارزیابی نظریه سلفیان درباره شرک در شفاعت‌طلبی و توسل‌جویی

ردیف	عنوان درس	واحد	ساعت	نوع درس	اهداف
۱۶	عقائد خاص شیعه	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر معارف قرآن کریم درباره عقاید خاص شیعه امامیه (مانند: عدل، لاجبر و لا تفویض، تقیه، رجعت، غیبت، بدا و عصمت) و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران و نقد و نقد مناقشه‌ها
۱۷	معاد در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر معارف محوری قرآن کریم در موضوع معاد (مانند: ضرورت معاد، پیوند هر امتی با امام خود، شفاعت روز جزاء، رؤیت خدا، خلود و تجسم اعمال) و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران و نقد شبهات
۱۸	مهدویت در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر معارف قرآن کریم در موضوع مهدویت (مانند: حیات، وساطت فیض، خلافت، امامت و ولایت امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه و ویژگی‌های عصر ظهور و حکومت حضرت) و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران و نقد شبهات جدید
۱۹	نبوت و رسالت در قرآن	۲	۳۲	نظری	بررسی اجتهادی و تسلط بر معارف محوری قرآن کریم در موضوع نبوت عامه (مانند: اصطلاح‌شناسی نبوت و رسالت، حکمت و ضرورت بعثت، اتمام حجت با نبوت و رسالت و عصمت انبیاء) و نبوت خاصه (مانند: خاتمیت، افضلیت و امی بودن) و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران و بررسی شبهات و نقد آن به ویژه شبهات جدید

اهداف	نوع درس	واحد	ساعت	عنوان درس	ردیف
بررسی اجتهادی و تسلط بر معارف محوری قرآن کریم در موضوع ولایت اهل بیت علیهم السلام (مانند: معاشناسی، ضرورت، شئون و لوازم ولایت همچون علم و عصمت) و ارزیابی دیدگاه‌های مفسران و نقد شبهات	نظری	۲	۳۲	ولایت اهل البیت علیهم السلام در قرآن	۲۰
شناخت تحلیلی قواعد و فرایند تحقیق بر اساس منابع اسلام (قرآن، روایات و عقل) در دانش تفسیر و کسب مهارت لازم	نظری - عملی	۱	۸ + ۱۶	روش تحقیق	۲۱
ارائه یک پژوهش جامع با رویکرد اجتهادی و نظریه‌پردازانه در یکی از موضوعات، مسائل و مباحث مرتبط با گرایش و ارزیابی دقیق نظریات و آراء مربوطه بر اساس منابع اسلامی (قرآن، سنت و عقل)	نظری	۱۸	۲۸۸	رساله علمی	۲۲
-	-	۳۷	۶۰۰	جمع	